

Tilläggsprotokoll till Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I)

Antaget den 8 juni 1977

Trädde i kraft den 7 december 1979

Inledning

De höga fördragsslutande parterna.

som uttrycker sin allvarliga önskan att få se fred råda mellan folken,

som erinrar om att varje stat i enlighet med Förenta Nationernas stadga är skyldig att i sina internationella förbindelser avhålla sig från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på annat sätt oförenligt med Förenta Nationernas ändamål.

som dock anser det vara nödvändigt att bekräfta och utveckla de bestämmelser som skyddar offren i väpnade konflikter och att vidtaga ytterligare åtgärder i syfte att förstärka tillämpningen härav;

som uttrycker sin övertygelse om att ingenting i detta protokoll eller i Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 kan tolkas såsom ett rättfärdigande eller ett godkännande av en angreppshandling eller annat bruk av våld som är oförenligt med Förenta Nationernas stadga.

som ånyo bekräftar att bestämmelserna i Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 och i detta protokoll under alla omständigheter måste tillämpas i sin helhet på alla personer som står under beskydd av dessa instrument, utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av den väpnade konflikts natur eller uppkomst eller den sak som parterna i konflikten försvarar eller som tillskrivs dessa parter,

har överenskommit om följande:

Del I. Allmänna bestämmelser

Artikel 1 - Allmänna principer och tillämpningsområde

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att under alla förhållanden

iakttaga detta protokoll och sörja för att det iakttages.

2. I sådana fall som icke omfattas av detta protokoll eller av andra internationella överenskommelser kvarstår civila och kombattanter under beskydd och överhöghet av den internationella rätten, härledd från etablerad sedvana, humanitetens principer och det allmänna samvetets bud.

3. Detta protokoll, vilket utgör ett tillägg till Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 om skydd av krigets offer, skall tillämpas i de situationer som åsyftas i den för dessa konventioner gemensamma artikel 2.

4. De i ovanstående punkt åsyftade situationer inbegriper väpnade konflikter i vilka folk kämpar emot kolonialt förtryck och främmande ockupation samt mot rasistiska regimer under utövande av sin rätt till självbestämmande, såsom denna är innefattad i Förenta Nationernas stadga och förklaringen om folkrättsliga principer rörande vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater i enlighet med Förenta Nationernas stadga.

Artikel 2 - Definitioner i detta protokoll

a) avses med »första konventionen», »andra konventionen», »tredje konventionen» och »fjärde konventionen» Genève-konventionen angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält den 12 augusti 1949, Genève-konventionen angående förbättrandet av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss den 12 augusti 1949, Genève-konventionen angående krigsfångars behandling den 12 augusti 1949, respektive Genève-konventionen angående skydd för ci-

vilpersoner under krigstid den 12 augusti 1949; avses med »konventionernas de fyra Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för krigets offer;

- b) avses med »folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter» de regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter, vilka återfinns i internationella överenskommelser som parterna i konflikten biträtt, samt den internationella rättens allmänt erkända principer och regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter;
- c) avses med »skyddsmakt» en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten och som har utsetts av en part i konflikten och godkänts av motparten och samtyckt till att utöva de uppgifter som enligt konventionerna och detta protokoll tillkommer en skyddsmakt;
- d) avses med »ersättare» en organisation som ersätter en skyddsmakt jämlikt artikel 5.

Artikel 3 - Tillämpning i tiden

Utan intrång i de bestämmelser som alltid är tillämpliga skall

- a) konventionerna och detta protokoll tillämpas från början av varje situation som avses i artikel 1 i detta protokoll;
- b) tillämpning av konventionerna och detta protokoll upphöra inom territorium tillhörigt parter i konflikten efter allmänt upphörande av de militära operationerna och, i fråga om ockuperade områden, efter avslutad ockupation med undantag i båda fallen för personer vilkas slutliga frigivning, repatriering eller återetablering äger rum senare. Dessa personer skall fortsättningsvis komma i åtnjutande av relevanta bestämmelser i konventionerna och detta protokoll till dess att slutlig frigivning, repatriering eller återetablering har skett.

Artikel 4 - Parternas i konflikten rättsliga ställning

Tillämpningen av konventionerna och detta protokoll, liksom avslutandet av de däri föreskrivna överenskommelserna, skall ej på-

verka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten. Varken ockupationen av ett område eller tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall påverka ifrågavarande områdets rättsliga ställning.

Artikel 5 - Tillsättande av skyddsmakt och av ersättare för denna

1. Parterna i konflikten är skyldiga att från konfliktens början säkerställa kontroll och fullgörande av konventionerna och detta protokoll genom att tillämpa systemet med skyddsmakt, vari bl. a. inbegripes utseende och godkännande av sådan makt i enlighet med nedanstående punkter. Skyddsmakt är skyldig att tillvarataga de stridande parternas intressen.
2. I och med uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation skall varje stridande part utan dröjsmål utse en skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll och likaså snarast och i samma syfte tillåta en sålunda godkänd och av motparten utsedd skyddsmakt och utöva sin verksamhet.
3. Har skyddsmakt ej utsetts eller godkänts vid uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation, skall Röda korsets internationella kommitté utan hinder för annan opartisk humanitär organisations rätt att göra detsamma erbjuda parterna i konflikten sina bona officia, så att en skyddsmakt varom parterna i konflikten kan enas skall kunna utses utan dröjsmål. I detta syfte kan kommittén bl. a. anmoda varje part att förse den med en förteckning över minst fem stater som parten anser vara godtagbara för skyddsmaktsuppdrag för dess räkning i förhållande till motpart samt anmoda varje motpart att upprätta en förteckning över minst fem stater som den skulle kunna godkänna som den första partens skyddsmakt. Förteckningarna skall inom två veckor efter mottagandet av sådan anmodan överlämnas till kommittén, som skall jämföra dem och söka samtycke från sådan föreslagen stat som upptagits i båda förteckningarna.
4. Finns det, trots det som ovan stadgas, icke någon skyddsmakt, skall parterna i konflikten utan dröjsmål godkänna ett erju-

dande som kan göras av Röda korsets internationella kommitté eller annan organisation som erbjuder garantier för opartiskhet och effektivitet att efter vederbörliga konsultationer med de nämnda parterna samt med hänsyn till resultatet av dessa konsultationer fungera såsom ersättare. En sådan ersättares uppgifter förutsätter samtycke av parterna i konflikten. Dessa skall på allt sätt vinnlägga sig om att underlätta ersättarens verksamhet vid utövandet av dess uppgifter i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

5. I enlighet med artikel 4 skall utseende och godkännande av skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll icke påverka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten eller för något område, inbegripet ett ockuperat område.
6. Bibehålles de diplomatiska förbindelserna mellan parterna i konflikten eller anförtros bevakningen av en parts och dess medborgares intressen till en tredje stat i enlighet med den internationella rättens regler rörande diplomatiska förbindelser, skall detta icke utgöra något hinder för att skyddsmakt utses i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll.
7. I senare omnämnande i detta protokoll av skyddsmakt inbegripes även ersättare.

Artikel 6 - Kvalificerad personal

1. De höga fördragsslutande parterna skall även i fredstid med hjälp av de nationella Röda korsföreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) söka utbilda kvalificerad personal för att underlätta tillämpningen av konventionerna och detta protokoll samt i synnerhet skyddsmakternas verksamhet.
2. Rekrytering och utbildning av sådan personal faller under hemlandets jurisdiktion.
3. Röda korsets internationella kommitté skall till de höga fördragsslutande parternas förfogande ställa listor över på detta sätt utbildad personal, som de fördragsslutande parterna kan ha upprättat och i detta syfte tillställt kommittén.
4. Villkoren för sådan personals tjänstgöring utanför nationellt territorium skall i varje

särskilt fall bli föremål för särskilda överenskommelser mellan de berörda parterna.

Artikel 7 - Möten

Detta protokolls depositarie skall på begäran av en eller flera av de fördragsslutande parterna och efter godkännande av majoriteten av dessa parter sammankalla parterna till ett möte för att behandla allmänna problem rörande tillämpningen av konventionerna och protokollet

Del II. Sårade, sjuka och skeppsbrutna

Avdelning I. Allmänt skydd

Artikel 8 – Terminologi

I detta protokoll

- a) betecknar »sårade» och »sjuka» sådana personer, militära eller civila, som på grund av chocktillstånd, sjukdom eller annan fysisk eller mental ohälsa eller svaghet behöver medicinsk hjälp eller vård och som avstår från varje fientlig handling. Med dessa termer avses även nyblivna mödrar, nyfödda barn och andra personer som kan behöva omedelbar medicinsk hjälp eller vård, såsom klena eller blivande mödrar, och som avstår från varje fientlig handling;
- b) betecknar »skeppsbrutna» sådana personer, militära eller civila, som till följd av olycka eller missöde, vilket drabbat dem själva eller det fartyg eller luftfartyg som de var ombord på, är i fara på havet eller i andra vattendrag och som avstår från varje fientlig handling. Under förutsättning att dessa personer fortsätter att avstå från varje fientlig handling, skall de även i fortsättningen betraktas såsom skeppsbrutna under räddningsaktionen till dess att de får en annan rättsställning jämligt konventionerna eller detta protokoll;
- c) betecknar »sjukvårdspersonal» sådana personer som av en part i konflikten utsetts uteslutande för sjukvårdsändamål som uppräknas under punkt e) eller för administration av sjukvårdsenheter eller för planläggning och ge-

- nomförande av sjuktransporter. Sådana uppdrag kan vara antingen permanenta eller tillfälliga. Begreppet omfattar
1. sjukvårdspersonal, militär eller civil, från en av parterna i konflikten, vari inbegripes personer omförmälda i första och andra konventionerna samt personer hänfödda till civilförvarsorganisationer;
  2. sjukvårdspersonal från nationella Röda korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) samt andra nationella frivilliga hjälporganisationer, vederbörligen erkända och bemyndigade av en part i konflikten.
  3. sjukvårdspersonal som ingår i sjukvårdsenheter eller deltagar i sjuktransporter omförmälda i artikel 9, punkt 2;
- d) betecknar »själavårdspersonal» sådan militär eller civil personal, såsom militärpräster, som uteslutande ägnar sig åt sin själavårdsverksamhet och som är knuten till
1. väpnade styrkor tillhörande en part i konflikten;
  2. sjukvårdsenheter eller sjuktransporter tillhörande en part i konflikten;
  3. de i artikel 9, punkt 2, omförmälda sjukvårdsenheterna eller sjuktransporterna; eller
  4. civilförvarsorganisationer tillhörande en part i konflikten. Själavårdspersonalen kan tjänstgöra antingen permanent eller tillfälligt, och relevanta bestämmelser i k) är tillämpliga på dem;
- e) betecknar »sjukvårdsenheten sådana anstalter eller andra enheter, militära eller civila, som är upprättade i medicinskt syfte, nämligen för uppsökande, omhändertagande, transport, diagnos eller behandling - inbegripet första hjälpen - av sårade, sjuka och skeppsbrutna, eller för förebyggande av sjukdom. Termen omfattar till exempel sjukhus och andra liknande enheter, blodtransfusionscentra, preventivmedicinska centra och institut, sjukvårdsdepåer samt sjukvårds- och läkemedelslager som tillhör sådana enheter. Sjukvårdsenheter kan vara fasta eller rörliga, permanenta eller tillfälliga;
- f) betecknar »sjuktransport» sådan befordran som sker på land, till sjöss eller i luften av sårade, sjuka, skeppsbrutna, sjukvårdspersonal, själavårdspersonal, sjukvårdsutrustning eller sjukvårdsförråd under beskydd av konventionerna och detta protokoll;
- g) betecknar »sjuktransportmedel» varje slag av transportmedel, militärt eller civilt, permanent eller tillfälligt, avsett uteslutande för sjuktransport och under kontroll av en parts i konflikten behöriga myndighet;
- h) betecknar »sjukvårdsfordon» alla slags sjuktransporter på land;
- i) betecknar »sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster» alla slags sjuktransporter till sjöss;
- j) betecknar »ambulansluftfartyg» alla slags sjuktransporter i luften;
- k) betecknar »permanent sjukvårdspersonal», »permanent sjukvårdsenheter» och »permanent sjuktransportmedel» sådana som avses uteslutande för sjukvårdsändamål under en obestämd tidsperiod. Med »tillfällig sjukvårdspersonal», »tillfälliga sjukvårdsenheter» och »tillfälliga sjuktransportmedel» avses sådana som uteslutande ägnar sig åt sjukvårdsändamål under viss begränsad tid under hela denna tidsperiod. Om icke annorlunda angives, skall termerna »sjukvårdspersonal», »sjukvårdsenheter» och »sjuktransportmedel» täcka såväl permanenta som tillfälliga kategorier;
- l) betecknar »kännetecken» Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens emblem på vit botten, då det användes för skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel eller sjukvårds- och själavårdspersonal, utrustning eller förråd;
- m) betecknar »igenkänningsignal» sådan signal eller sådant meddelande som

närmare angives för identifiering utslutande av sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel som avses i kapitel III i annex I till detta protokoll.

Artikel 9 - Tillämpningsområde

1. Denna del vars bestämmelser är avsedda att förbättra de sårades, sjukas och skeppsbrutnas ställning skall tillämpas på alla de personer som beröres av en i artikel I åsyftad situation, varvid dessa ej skall utsättas för sämre behandling på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan rättsställning eller av någon annan liknande omständighet
2. Bestämmelserna i artiklarna 27 och 32 i den första konventionen skall i tillämpliga delar gälla för permanenta sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel (andra än sjukvårdsfartyg på vilka artikel 25 i den andra konventionen är tillämplig) samt dessas personal som i humanitärt syfte ställts till förfogande för en part i konflikten
  - a) av en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten;
  - b) av en erkänd och vederbörligen bemyndigad hjälpförening i en sådan stat;
  - c) av en opartisk internationell humanitär organisation.

Artikel 10- Skydd och vård

1. Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, vilken part de än tillhör, skall respekteras och skyddas.
2. Under alla omständigheter skall de behandlas humant och skall i största möjliga utsträckning och med minsta möjliga dröjsmål erhålla den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver. Ingen åtskillnad skall göras mellan dem av andra skäl än medicinska.

Artikel 11- Skydd av personer

1. Personer som fallit i motpartens våld eller som är internerade, häktade eller på annat sätt har berövats sin frihet till följd av en i artikel I åsyftad situation skall icke riskera

sin fysiska eller andliga hälsa genom någon oförsvarlig handling eller försumelse. Det är följaktligen förbjudet att göra de i denna artikel beskrivna personerna till föremål för någon medicinsk åtgärd som inte är motiverad av den berörda personens hälsotillstånd och som ej är förenlig med allmänt erkända medicinska normer som under liknande medicinska omständigheter skulle ha tillämpats av parten i fråga på egna medborgare som ej berövats sin frihet.

2. Särskilt är det förbjudet att på sådana personer, även med deras medgivande, utföra
  - a) fysiska stympningar;
  - b) medicinska eller vetenskapliga experiment;
  - c) borttagande av vävnad eller organ för transplantation, utom i de fall då dessa handlingar är berättigade i överenskommelse med de i punkt 1 nämnda förutsättningarna.
3. Undantag från förbudet i punkt 2 c) kan ske endast då det är fråga om blodgivning i transfusionssyfte eller om hud ges för transplantation, förutsatt att gåvan skett frivilligt och utan tvång eller övertalning, och i sådana fall endast för terapeutiska ändamål, under förutsättningar som motsvarar allmänt erkända medicinska normer och kontroller i såväl donators som mottagares intresse.
4. Varje uppsåtlig handling eller försumelse, som allvarligt skadar den fysiska eller andliga hälsan eller integriteten hos sådan person som fallit i annan parts våld än den part av vilken personen beror och som antingen strider mot något av förbudet i punkterna 1 och 2 eller icke överensstämmer med kraven i punkt 3, skall utgöra en allvarlig överträdelse av detta protokoll.
5. Personer som omförmäles i punkt 1 har rätt att vägra kirurgiska ingrepp. I fall av sådan vägran skall sjukvårdspersonalen söka erhålla en skriftlig förklaring härom, undertecknad eller godkänd av patienten.
6. Varje part i konflikten skall föra ett medicinskt register över varje donation av blod för transfusion eller hud för trans-

plantation från personer som avses i punkt 1, om denna donation sker på ifrågavarande parts ansvar. Varje part i konflikten skall dessutom sträva efter att föra ett register över alla medicinska åtgärder som vidtagits med hänsyn till person som är internerad, häktad eller annars berövad sin frihet till följd av en i artikel 1 åsyftad situation. Registren skall alltid vara tillgängliga för inspektion av skyddsmakten.

Artikel 12- Skydd av sjukvårdsenheter

1. Sjukvårdsenheter skall alltid respekteras och skyddas och får icke utsättas för anfall.
2. Punkt 1 skall vara tillämplig på civila sjukvårdsenheter, förutsatt att de
  - a) tillhör en av parterna i konflikten;
  - b) är vederbörligen erkända och bemyndigade av behöriga myndigheter tillhörande en av parterna i konflikten; eller
  - c) är vederbörligen bemyndigade i enlighet med artikel 9, punkt 1, i detta protokoll eller artikel 27 i första konventionen.
3. Parterna i konflikten uppmanas att underätta varandra om platsen för sina fasta sjukvårdsenheter. Frånvaron av sådan underrättelse skall ej befria någon av parterna från skyldigheten att iakttaga bestämmelserna i punkt 1.
4. Under inga omständigheter skall sjukvårdsenheter användas vid försök att skydda militära mål från anfall. När så är möjligt, skall parterna i konflikten tillse att sjukvårdsenheterna är så belägna, att anfall mot militära mål icke äventyrar deras säkerhet.

Artikel 13 - Upphörande av skydd av civila sjukvårdsenheter

1. Det skydd som tillkommer civila sjukvårdsenheter skall upphöra endast i det fall att de vid sidan av användningen för humanitära uppgifter begagnas för handlingar som är skadliga för fienden. Skyddet får dock icke upphöra förrän varning har givits med angivande, närhelst så är lämpligt, av skälig tidsfrist och varningen icke hör sammats.
2. Följande handlingar skall ej anses som

skadliga för fienden:

- a) att enhetens personal utrustas med lätt personlig beväpning till självförsvar eller till försvar av de sårade och sjuka i deras vård;
- b) att enheten bevakas av en truppavdelning eller av vakter eller av en eskort;
- c) att handvapen och ammunition som frångämts de sårade eller sjuka och ännu ej överlämnats till behörig myndighet finnes inom enheten;
- d) att personer som tillhör de väpnade styrkorna eller andra kombattanter av medicinska skäl befinner sig inom enheten.

Artikel 14- Begränsningar i fråga om rekvisition av civila sjukvårdsenheter

1. Ockupationsmakten är skyldig att tillse att civilbefolkningens behov av sjukvård inom ockuperade områden fortsättningsvis blir tillgodosett.
2. Ockupationsmakten får därför ej rekvirera civila sjukvårdsenheter, deras utrustning, material eller personal, så länge dessa resurser är nödvändiga för att tillgodose civilbefolkningens behov av fullgod sjukvård samt för fortsatt medicinsk vård av sårade och sjuka som redan står under behandling.
3. Ockupationsmakten kan, under förutsättning att den alltjämt iakttagit den allmänna regeln i punkt 2, rekvirera ovan nämnda resurser med förbehåll för följande särskilda villkor:
  - a) att resurserna är nödvändiga för lämplig och omedelbar medicinsk vård av sårade och sjuka som tillhör ockupationsmaktens väpnade styrkor eller som är krigsfångar;
  - b) att rekvisitionen fortsätter endast så länge den är på detta sätt nödvändig; och
  - c) att omedelbara åtgärder vidtagas för att tillse att behovet av sjukvård för civilbefolkningen såväl som för sådana sårade och sjuka under behandling som är berörda av rekvisitionen fortsättningsvis blir tillgodosett.

Artikel 15 - Skydd av sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Civil sjukvårdspersonal skall respekteras och skyddas.
2. Om så är nödvändigt, skall all tillgänglig hjälp tillhandahållas för civil sjukvårdspersonal i ett område där den civila sjukvården till följd av striderna har avbrutits.
3. Ockupationsmakten skall på alla sätt bistå civil sjukvårdspersonal i ockuperade områden, så att den på bästa sätt kan utöva sin humanitära verksamhet. Ockupationsmakten får ej kräva att denna personal under utövandet av sin verksamhet skall ge företräde åt behandling av någon person utom av medicinska skäl. Personalen får ej tvingas att utföra uppgifter som icke överensstämmer med deras humanitära uppdrag.
4. Civil sjukvårdspersonal skall äga tillträde överallt där deras tjänster är oundgängliga under förutsättning att det vidtages sådana kontroll- och säkerhetsåtgärder som vederbörande part i konflikten anser nödvändiga.
5. Civil själavårdspersonal skall respekteras och skyddas. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande skydd och identifiering av sjukvårdspersonal skall tillämpas i samma grad på denna personal.

Artikel 16- Allmänt skydd för sjukvårdsuppdrag

1. Under inga omständigheter skall någon straffas för att ha utfört sjukvårdsuppgifter som är förenliga med medicinska etiska principer oberoende av vem som kommer i åtnjutande av vården.
2. Personer med uppgifter inom sjukvården skall ej tvingas att utföra handlingar eller arbete som strider emot medicinska etiska principer eller mot andra medicinska regler som uppställts till de sårades och sjukas bästa eller i enlighet med bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll och icke heller tvingas att avstå från att utföra handlingar eller arbete som kräves enligt dessa regler och bestämmelser.
3. Ingen som utför uppdrag inom sjukvården skall tvingas att till någon som tillhör

en motpart eller egen part med undantag av fall i enlighet med sistnämnda parts lagar förmedla information om sårade och sjuka som är eller har varit i hans vård, om denna information enligt hans åsikt skulle skada de berörda patienterna eller deras familjer. Regler rörande obligatoriska meddelanden om smittosamma sjukdomar skall dock iakttagas.

Artikel 17- Civilbefolkningens och hjälporganisationernas roll

1. Civilbefolkningen skall respektera de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även om dessa tillhör motparten, och skall icke begå våldshandlingar emot dem. Civilbefolkningen och hjälporganisationer såsom nationella Röda korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) skall tillåtas att även på eget initiativ omhändertaga och vårda de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även i invaderade eller ockuperade områden. Ingen skall ofredas, åtalas, dömas eller straffas för sådan humanitär verksamhet.
2. Parterna i konflikten kan vädja till civilbefolkningen och de i punkt 1 nämnda hjälpföreningarna beträffande omhändertagande och vård av sårade, sjuka och skeppsbrutna samt beträffande uppsökande av döda och rapportering om var dessa befinner sig; de skall bereda såväl skydd som nödvändiga lättnader åt dem som hörsammar denna vädjan. Om motparten får eller återtager kontrollen över området, skall den erbjuda samma skydd och lättnader så länge detta är nödvändigt.

Artikel 18- Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att sjukvårdspersonal och personal i själavårdstjänst samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel kan identifieras.
2. Varje part i konflikten skall även eftersträva att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som möjliggör identifiering av de sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel, som använder kännetecknet och igenkänningssignalerna.
3. I ockuperat territorium och i områden där

strider äger rum eller förmodas komma att äga rum bör civil sjukvårdspersonal och civil själavårdspersonal kunna igenkännas genom kännetecknet och ett identitetskort som styrker deras ställning.

4. Med den behöriga myndighetens medgivande skall sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel utmärkas med kännetecknet Fartyg och farkoster som nämnes i artikel 22 i detta protokoll skall utmärkas i enlighet med bestämmelserna i andra konventionen.
5. Förutom kännetecknet kan en part i konflikten i enlighet med kapitel III i annex I till detta protokoll tillåta användning av igenkänningssignaler för identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel. Undantagsvis får sjukvårdsenheter, i de särskilda fall som avses i nämnda kapitel använda igenkänningssignaler utan att framvisa kännetecknet
6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1-5 i denna artikel skall ske i enlighet med kapitel I-III i annex I till detta protokoll. Signaler som omförmåles i kapitel III i annexet, avsedda uteslutande för sjukvårdsenheter och sjukvårdstransportmedel skall icke, med undantag av det som däri stadgas, användas för andra ändamål än identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel som närmare anges i det kapitlet.
7. Denna artikel medger icke en mera utbredd användning av igenkänningstecknet i fredstid än vad som stadgas i artikel 44 i första konventionen.
8. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande kontroll av användningen av kännetecknet och rörande förhindrande och avbrytande av missbruk härav skall vara tillämpliga på igenkänningssignaler.

Artikel 19 - Neutrala och andra stater som icke är parter i konflikten

Neutrala och andra stater, som icke är parter i konflikten, skall tillämpa relevanta bestämmelser i detta protokoll för sådana personer som åtnjuter skydd enligt denna del, och som kan mottagas eller interneras inom deras territorium samt på döda som de kan

påträffa och som tillhör en part i konflikten.

Artikel 20 - Förbud mot repressalier

Repressalier mot personer och föremål som åtnjuter skydd enligt denna del är förbjudna.

Avdelning II. Sjuktransporter

Artikel 21 - Sjukvårdsfordon

Sjukvårdsfordon skall respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter respekteras och skyddas enligt konventionerna och detta protokoll.

Artikel 22 - Sjukvårdsfartyg och farkoster för sjöräddning vid kusten

1. Konventionernas bestämmelser rörande
  - a) fartyg beskrivna i artiklarna 22,24,25 och 27 i andra konventionen,
  - b) deras livräddningsbåtar och andra små farkoster,
  - c) deras personal och besättningar, samt
  - d) de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord, skall även vara tillämpliga i de fall då dessa fartyg, livräddningsbåtar och farkoster transporterar sårade, sjuka och skeppsbrutna civila personer som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna. Dessa civila personer skall dock varken överlämnas till part som ej är deras egen eller tillfångatagas till sjöss. Befinner de sig i sådan stridande parts våld som icke är deras egen, skall fjärde konventionen och detta protokoll vara tillämpliga på dem.
2. Det skydd som konventionerna tillförsäkrar fartyg beskrivna i artikel 25 i andra konventionen skall tillkomma även sjukvårdsfartyg som i humanitärt syfte ställts till parts i konflikten förfogande.
  - a) av neutral stat eller annan stat som icke är part i konflikten; eller
  - b) av opartisk, internationell, humanitär organisation, förutsatt att de i nämnda artikel uppställda villkoren i båda fallen är uppfyllda.
3. Farkoster som anges i artikel 27 i andra konventionen skall skyddas även om föransmälan i enlighet med nämnda artikel icke givits. Parterna i konflikten anmodas

dock att underrätta varandra om sådana farkosters detaljer, vilket kan medföra att de lättare kan identifieras och igenkännas.

Artikel 23 - Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster

1. Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster än de som avses i artikel 22 i detta protokoll och artikel 38 i andra konventionen skall, såväl till havs som i andra vatten, respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter i enlighet med konventionerna och detta protokoll. Eftersom detta skydd kan bli effektivt endast om de kan identifieras och igenkännas såsom varande sjukvårdsfartyg, skall dessa fartyg förses med kännetecknet och så vitt som möjligt iakttaga bestämmelserna i artikel 43 i andra konventionen.
2. De fartyg och farkoster som avses i punkt 1 skall även fortsättningsvis vara underkastade krigets lagar. Ytgående örlogsfartyg som kan framtvinga att en order omedelbart Verkställas, kan beordra dem att stanna, att avlägsna sig eller att sätta en viss kurs, och de skall åttlyda varje sådan order. Dessa fartyg och farkoster får inte på något annat sätt dras bort ifrån sin sjukvårdsuppgift så länge de erfordras för de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord.
3. Det i punkt 1 nämnda skyddet skall upphöra endast under de förutsättningar som finnes angivna i artiklarna 34 och 35 i andra konventionen. En klar vägran att lyda order som har givits i enlighet med punkt 2 skall utgöra en handling som är skadlig för fienden i enighet med artikel 34 i andra konventionen.
4. Part i konflikten kan i så god tid som möjligt före avfärd underrätta motpart om sjukvårdsfartygs eller sjukvårdsfarkosts namn, kännetecknet, beräknade avgångstid, kurs och beräknade fart, särskilt då det är fråga om fartyg på över 2 000 tons bruttovikt, samt ge annan information som kan underlätta identifiering och igenkännande. Motparten skall erkänna mottagandet av sådan information.
5. Bestämmelserna i artikel 37 i andra kon-

ventionen skall tillämpas på sjukvårdspersonal och själavårdspersonal ombord på sådana fartyg och farkoster.

6. Bestämmelserna i andra konventionen skall tillämpas på sårade, sjuka och skeppsbrutna som tillhör de i artikel 13 i andra konventionen och artikel 44 i detta protokoll åsyftade kategorierna och som kan befinna sig ombord på sådana fartyg och farkoster. Sårade, sjuka och skeppsbrutna civila, som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna får, om de befinner sig till sjöss, varken överlämnas till part som icke är deras egen eller tvingas att lämna fartyget eller farkosten; befinner de sig i händerna på en part i konflikten och denna part icke är deras egen, skall de omfattas av fjärde konventionen och detta protokoll.

Artikel 24 - Skydd av ambulansluftfartyg

Ambulansluftfartyg skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i denna del.

Artikel 25 - Ambulansluftfartyg i områden som ej kontrolleras av motparten

I och över landområden som kontrolleras av vänskapliga styrkor eller i och över havsområden som icke kontrolleras av motparten skall respekten för och skyddet av ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten bero av något avtal med en motpart. För att uppnå större säkerhet kan dock part i konflikten som använder sina ambulansluftfartyg i dessa områden underrätta motparten i enlighet med artikel 29, särskilt när dessa luftfartyg utför flygningar inom räckhåll för motpartens luftförsvarssystem.

Artikel 26 - Ambulansluftfartyg i kontaktzoner eller liknande zoner

1. I de delar av kontaktzonen som kontrolleras av vänskapliga styrkor och i de zoner beträffande vilka det ej klart framgår av vem de kontrolleras, samt i motsvarande luftrum, kan skyddet av ambulansluftfartyg vara fullt effektivt endast om avtal på förhand har ingåtts mellan parternas i konflikten behöriga militära myndigheter

i enlighet med artikel 29. Även om ambulansluftfartyg i avsaknad av sådant avtal opererar på egen risk, skall de dock respekteras så snart de har identifierats såsom varande ambulansluftfartyg.

2. »Kontaktzon» betecknar landområde där stridande styrkors främsta enheter är i kontakt med varandra, särskilt där de är utsatta för direkt eldgivning från marken.

Artikel 27 - Ambulansluftfartyg i områden som kontrolleras av en motpart

1. Ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten skall fortsätta att vara skyddat, då det flyger över land- eller sjöområden som kontrolleras av en motpart, under förutsättning att godkännande för sådan flygning på förhand har erhållits från denna motparts behöriga myndigheter.
2. Ambulansluftfartyg som flyger över ett område som kontrolleras av en motpart utan eller i strid med bestämmelserna i ett i punkt 1 åsyftat avtal, antingen på grund av felnavigering eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall på allt sätt försöka att identifiera sig och underrätta motparten om omständigheterna. Så snart ett sådant ambulansluftfartyg har igenkänts av motparten, skall denna part göra allt som rimligen står i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att bevaka sina egna intressen och att i båda fallen ge luftfartyget tid att följa orden innan anfall insattes.

Artikel 28 - Restriktioner för ambulansluftfartygs operationer

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att använda ambulansluftfartyg i försök att få militärt övertag över en motpart. Ambulansluftfartyg får icke användas för att skydda militära mål från anfall.
2. Ambulansluftfartyg får icke användas för insamlande och överförande av militära underrättelser och får icke medföra utrustning avsedd för sådana ändamål. Det är förbjudet att med dem frakta personer eller last som icke inbegripes i definitionen i artikel 8 f).

nen i artikel 8 f). Frakt av besättning eller passagerares personliga tillhörigheter eller av utrustning avsedd uteslutande att underlätta navigering, signaltrafik eller identifiering skall icke anses vara förbjuden.

3. Ambulansluftfartyg får icke frakta andra vapen än handvapen och ammunition som tagits från sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord och ännu icke överlämnats till behörig myndighet samt sådan lätt personlig beväpning som kan vara nödvändig för att sjukvårdspersonalen ombord skall kunna försvara sig själv samt sårade, sjuka och skeppsbrutna i deras vård.
4. Under flygning som åsyftas i artiklar 26 och 27 får ambulansluftfartyg icke användas för att söka efter sårade, sjuka eller skeppsbrutna, såvida icke avtal härom på förhand har träffats med motparten.

Artikel 29 - Underrättelser och avtal om ambulansluftfartyg

1. Meddelande enligt artikel 25 eller ansökningar om förhandsavtal enligt artiklarna 26,27,28 (punkt 4) eller 31 skall innehålla uppgift om antal ambulansluftfartyg, deras färdplan och identifieringsmöjligheter. Sådana meddelanden skall tolkas som om de innebar att varje flygning skall utföras i enlighet med artikel 28.
2. Part som erhåller meddelande i enlighet med artikel 25 skall omedelbart erkänna mottagandet av sådant meddelande.
3. Part som erhåller ansökan om förhandsavtal i enlighet med artiklarna 26,27, 28 (punkt 4) eller 31 skall snarast möjligt underrätta den ansökande parten om
  - a) ansökningen har godkänts;
  - b) ansökningen har avslagits; eller
  - c) ett rimligt förslag till ändring av ansökningen framlagts. Parten kan även föreslå förbud mot eller inskränkning av andra flygningar i området under den ifrågavarande tiden. Om den part som har ingivit ansökan godkänner motförslagen, skall den underrätta den andra parten härom.
4. Parterna skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att möjliggöra en snabb befordran av meddelanden och ett snabbt ingående av

avtal.

5. Parterna skall även vidtaga nödvändiga åtgärder för att snabbt sprida innehållet i sådana meddelanden och avtal till berörda militärförband och skall instruera dessa förband om de sätt varpå identifiering av ifrågavarande ambulansluftfartyg kommer att ske.

Artikel 30- Landning och inspektion av ambulansluftfartyg

1. Ambulansluftfartyg som flyger över områden som kontrolleras av en motpart eller över områden där kontrollen är omstridd kan få order att landa eller att gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna, för att möjliggöra inspektion i enlighet med följande punkter. Ambulansluftfartyg skall åtlyda varje sådan order.
2. Om ambulansluftfartyg i sådant fall landar eller går ned på vattnet, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, kan det bli underkastat inspektion endast för att fastställa de i punkterna 3 och 4 åsyftade förhållandena. Sådan inspektion skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva bortförande från luftfartyget av sårade och sjuka, såvida deras bortförande ej är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Parten skall i varje fall tillse ätt de sårades och sjukas tillstånd ej försämrats till följd av inspektionen eller bortförandet.
3. Framgår det av inspektionen att luftfartyget
  - a) är ett ambulansluftfartyg i enlighet med artikel 8 j),
  - b) icke används i strid med de i artikel 28 angivna villkoren, och
  - c) icke har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves,skall luftfartyget och de ombordvarande som tillhör motparten eller en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten erhålla tillstånd att fullfölja flygningen utan dröjsmål.
4. Framgår det av inspektionen att luftfartyget
  - a) icke är ett ambulansluftfartyg i enlighet

med artikel 8 f),

- b) används i strid med de i artikel 28 angivna villkoren, eller
- c) har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves,

kan luftfartyget uppbringas. Besättning och passagerare skall behandlas i enlighet med tillämpliga bestämmelser i konventionerna och i detta protokoll. Uppbringat luftfartyg som avsetts vara permanent ambulansluftfartyg kan därefter användas endast såsom ambulansluftfartyg.

Artikel 31 - Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten

1. Ambulansluftfartyg får icke flyga över eller landa på territorium som tillhör neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, såvida icke ett förhandsavtal har träffats. Finnes emellertid ett sådant avtal, skall ambulansluftfartyg respekteras under hela flygningen och likaså under eventuella mellanlandningar på territoriet. Luftfartygen skall dock åtlyda varje order att landa eller gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna.
2. Skulle ett ambulansluftfartyg i avsaknad av ett avtal eller i strid med bestämmelserna i ett avtal, flyga över ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, antingen till följd av navigeringsfel eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall det på allt sätt sträva efter att ge underrättelse om flygningen och att identifiera sig självt. Så snart som ett sådant ambulansluftfartyg är igenkänt, skall staten i fråga göra allt som rimligen kan stå i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att tillvarataga sina egna intressen och, i båda fallen, för att ge luftfartyget tid att följa ordern innan anfall insattes
3. Om ett ambulansluftfartyg, antingen genom avtal eller under de i punkt 2 nämnda omständigheterna, landar eller går ned på vattnet på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är

part i konflikten, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, skall det bli föremål för inspektion i syfte att fastställa huruvida det faktiskt är ett ambulansluftfartyg. Inspektionen skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva att sårade och sjuka bortföres från luftfartyget, såvida deras bortförande icke är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Den inspekterande parten skall i varje fall tillse att de sårades och sjukas tillstånd ej försämrats till följd av inspektionen eller förflyttningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget verkligen är ett ambulansluftfartyg, skall luftfartyget och de ombordvarande, med undantag av de som måste kvarhållas i enlighet med folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter, erhålla tillstånd att fullfölja flygningen och skäliga åtgärder skall vidtagas för att underlätta den fortsatta flygningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget icke är ett ambulansluftfartyg, skall det uppbringas och de ombordvarande behandlas i enlighet med punkt 4.

4. Sårade, sjuka och skeppsbrutna som, med de lokala myndigheternas samtycke, förts iland för en längre period på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten skall, om icke annorlunda överenskommit mellan denna stat och parterna i konflikten, kvarhållas av denna stat när folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter så kräver, så att de icke på nytt kan delta i fientligheterna. Sjukhus- och interneringskostnader skall bestridas av den stat som dessa personer tillhör.
5. Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten skall i förhållande till alla parter i konflikten tillämpa lika villkor och restriktioner för ambulansluftfartyg i fråga om flygning över eller landning på deras territorium.

Avdelning III. Saknade och döda

Artikel 32 - Allmän princip

Vid tillämpningen av denna avdelning skall de höga fördragsslutande parternas, parter-

nas i konflikten och de i konventionerna och i detta protokoll nämnda internationella organisationernas verksamhet dikteras främst av familjernas rätt att få vetskap om sina anhörigas öde.

Artikel 33 - Saknade

1. Så snart omständigheterna medgiver och senast vid upphörandet av de aktiva fientligheterna, skall varje part i konflikten efterforska de personer som av en motpart rapporterats vara saknade. Denna motpart skall för att underlätta efterforskningarna lämna alla nödvändiga upplysningar om ifrågavarande personer.
2. För att underlätta insamlandet av upplysningar i enlighet med föregående stycke skall varje part i konflikten, med avseende på personer som icke åtnjuter bättre villkor jämligt konventionerna eller detta protokoll
  - a) registrera de upplysningar som anges i artikel 138 i fjärde konventionen beträffande personer som häktats, fängslats eller annars hållits i fångenskap under längre tid än två veckor på grund av fientligheter eller ockupation eller som dött i fångenskap;
  - b) i högsta möjliga grad underlätta och, då så är nödvändigt, inhämta och registrera upplysningar om sådana personer, om de dött under andra omständigheter på grund av fientligheter eller ockupation.
3. Upplysningar om personer som rapporterats vara saknade i enlighet med första stycket samt ansökningar om sådana upplysningar skall lämnas antingen direkt eller genom skyddsmakten eller centrala byrån för efterforskningar inom Internationella Röda korskommittén eller de nationella Röda korsföreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen). I de fall då upplysningar ej lämnas genom Internationella Röda korskommittén och dess centralbyrå för efterforskningar, skall varje part i konflikten tillse att upplysningar av detta slag även lämnas till centralbyrån för efterforskningar.
4. Parterna i konflikten skall sträva efter att enas om bestämmelser som möjliggör för

arbetslag att efterforska, identifiera och hämta de döda från stridsområdena samt, i förekommande fall, om bestämmelser att sådana arbetslag skall åtföljas av personal från motparten då de fullgör dessa uppgifter i områden som kontrolleras av motparten. Personal som deltar i sådana arbetslag skall respekteras och skyddas då den uteslutande utför dessa uppgifter.

Artikel 34 - De dödas stoft

1. Stoftet av personer som dött i samband med ockupation eller i fångenskap till följd av ockupation eller fientligheter samt stoftet av personer som icke var medborgare i det land i vilket de som en följd av fientligheter avled skall respekteras, och alla sådana personers gravar skall respekteras, underhållas och markeras i enlighet med artikel 130 i fjärde konventionen, såvida icke dessa stoft och gravar skulle bli föremål för en bättre behandling i enlighet med konventionerna och detta protokoll.
2. Så snart omständigheterna och förhållandet mellan parterna medgiver skall de höga fördragsslutande parterna, på vilkas territorier gravar och, i förekommande fall, andra platser där stoftet av personer som dött till följd av fientligheter eller under ockupation eller i fångenskap är belägna träffa överenskommelser i syfte att
  - a) underlätta tillträde till gravarna för de avlidnas släktingar och för representanter för officiella gravregistreringsmyndigheter samt enas om praktiska åtgärder för sådant tillträde;
  - b) garantera ett permanent skydd och underhåll av dessa gravar;
  - c) underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft och av deras personliga tillhörigheter på hemlandets eller, om hemlandet ej motsätter sig detta, på de anhörigas begäran.
3. I avsaknad av de i punkt 2 b) eller c) avsedda överenskommelserna och om de avlidnas hemland ej är villigt att på sin bekostnad ordna med underhåll av gravarna, kan den höga fördragsslutande part på vilkens territorium gravarna är be-

lägna erbjuda sig att underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft. Har ett sådant erbjudande ej accepterats, kan den höga fördragsslutande parten efter fem år från dagen för erbjudandet och efter vederbörlig underrättelse till hemlandet tillämpa bestämmelserna i sin egen lagstiftning rörande kyrkogårdar och gravar.

4. En hög fördragsslutande part på vilkens territorium de i denna artikel avsedda gravarna är belägna skall bemyndigas att gräva upp stoftet endast
  - a) i enlighet med punkterna 2 c) och 3, eller
  - b) då uppgrävning är oundgängligen nödvändig i det allmännas intresse, inbegripet fall som är nödvändiga av medicinska skäl eller i undersökningssyfte, varvid den höga fördragsslutande parten alltid skall respektera stoftet samt underrätta hemlandet om den planerade uppgrävningen och närmare ange avsedd plats för den nya gravsättningen.

Del III. Stridsmetoder och stridsmedel, kombattanters och krigsfångars status

Avdelning I. Stridsmetoder och stridsmedel

Artikel 35 - Grundregler

1. I väpnad konflikt är rätten för parterna i konflikten att välja stridsmetoder eller stridsmedel icke obegränsad.
2. Det är förbjudet att använda vapen, projektiler och material samt stridsmetoder av sådan beskaffenhet att de förorsakar överflödigt skada eller onödigt lidande.
3. Det är förbjudet att använda stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas medföra omfattande, långvariga och svåra skador på den naturliga miljön.

Artikel 36- Nya vapen

Vid studium, utveckling, anskaffning eller val av ett nytt vapen eller stridsmedel eller en ny stridsmetod är en hög fördragsslutande part skyldig att avgöra huruvida dess användning under vissa eller alla omständigheter skulle vara förbjuden enligt detta protokoll eller

någon annan av folkrättens regler, tillämpliga på denna höga fördragslutande part.

Artikel 37- Förbud mot förrådiskt förfarande

1. Det är förbjudet att döda, sära eller tillfångataga en motståndare genom att tillgripa förrådiskt förfarande. Handlingar som inger förtroende hos motståndaren, så att han anser sig berättigad till eller skyldig att bevilja skydd enligt folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, men som avser att svika detta förtroende skall anses som förrådiskt förfarande. Följande handlingar utgör exempel på förrådiskt förfarande:
  - a) föregivande av avsikt att förhandla under parlamentärflagga eller föregivande av kapitulation,
  - b) föregivande av stridsoduglighet på grund av sårskada eller sjukdom,
  - c) föregivande av civil- eller nonkombatantstatus, och
  - d) föregivande av skyddad status genom användning av tecken, emblem eller uniformer som tillhör Förenta nationerna eller neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten.
2. Krigslist är icke förbjuden. Som krigslist betecknas handlingar vilka avser att vilseleda en motpart eller att locka denne att begå oöverlagda handlingar, men som icke kränker folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, och som icke är förrådiska då de icke falskt utnyttjar motpartens förtroende i vad avser skydd under folkrätten. Följande handlingar utgör exempel på krigslist: användning av camouflage, skenmål, skenoperationer eller missledande information.

Artikel 38 - Erkända emblem

1. Det är förbjudet att otillbörligen använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra, i konventionerna eller i detta protokoll angivna emblem, tecken eller signaler. Det är förbjudet att avsiktligt i väpnad konflikt missbruka andra internationellt erkända skyddsemblem, -tecken eller -signaler, inbegripet parlamentärflagg, samt skyddsembiet för kulturfö-

remål.

2. Det är förbjudet att använda Förenta nationernas kännetecken utan tillstånd av denna organisation.

Artikel 39 - Nationalitetsbeteckningar

1. Det är förbjudet att i väpnad konflikt använda flaggor eller/militära emblem, gradbeteckningar eller uniformer tillhörande neutrala stater eller andra stater som icke är parter i konflikten.
2. Det är förbjudet att använda en motparts flaggor eller militära emblem, gradbeteckningar eller uniformer vid anfall eller i syfte att hemlighålla, underlätta, skydda eller hindra militära operationer.
3. Ingenting i denna artikel eller i artikel 37, punkt 1 d) skall inverka på befintliga, allmänt erkända folkrättsliga regler, vilka är tillämpliga på spioneri eller på användning av flaggor i sjökriget.

Artikel 40 - Pardon

Det är förbjudet att ge order om att det icke skall finnas några överlevande, att hota en motpart härmed eller att föra strid med utgångspunkt härifrån.

Artikel 41 - Skydd av fiende som försatts ur stridbart skick

1. En person som erkänts eller som med hänsyn till omständigheterna borde erkännas vara försatt ur stridbart skick skall icke bli utsatt för anfall.
2. En person är försatt ur stridbart skick om:
  - a) han är i en motparts våld,
  - b) han klart uttrycker sin avsikt att ge upp motståndet, eller
  - c) han har förlorat medvetandet eller på annat sätt, genom sårskada eller sjukdom, blivit oförmögen att försvara sig själv, under förutsättning att han i vart och ett av dessa fall avstår från fientlig handling och icke försöker att fly.
3. Då personer, som är berättigade till skydd i egenskap av krigsfångar, har fallit i en motparts våld under ovanliga stridsförhållanden, vilka hindrar deras evakuering i enlighet med bestämmelserna i Del III, avdelning I, i tredje konventionen, skall

de friges och alla lämpliga försiktighetsmått vidtagas för att deras säkerhet skall tryggas.

Artikel 42 - Personal i flygplan

1. Person som med fallskärm hoppar från ett luftfartyg i nödsituation får icke utsättas för anfall under nedfärden.
2. En person som hoppat från ett luftfartyg i nödsituation skall efter att ha nått marken inom av motparten kontrollerat område beredas tillfälle att uppge motståndet innan han blir utsatt för anfall, såvida det icke tydligt framgår att han utför en fientlig handling.
3. Luftburna trupper erhåller icke skydd enligt denna artikel.

Avdelning II. Kombattant- och krigsfångestatus

Artikel 43 - Väpnade styrkor

1. En stridande parts väpnade styrkor består av alla organiserade väpnade styrkor, grupper och enheter som står under befäl av någon som inför den parten ansvarar för sina underlydnandes uppförande, även om denna part företrädes av en regering eller en myndighet som icke är erkänd av en motpart. Sådana väpnade styrkor skall vara underkastade ett internt disciplinärt system som bland annat skall säkerställa att folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, iakttages.
2. Medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor (andra än sjukvårdspersonal och militärpräster i enlighet med artikel 33 i tredje konventionen) är kombattanter, d.v.s. de är berättigade att direkt delta i fientligheterna.
3. När en part i konflikten införlivar en halvmilitär organisation eller beväpnade polisstyrkor med sina väpnade styrkor, skall denna part underrätta övriga parter i konflikten härom.

Artikel 44 - Kombattanter och krigsfångar

1. Kombattant enligt definitionen i artikel 43 som faller i en motparts våld skall bli krigsfånge.
2. Även om alla kombattanter är skyldiga att

iakttaga folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, skall överträdelser av dessa regler icke beröva en kombattant hans rätt att vara kombattant eller, om han faller i en motparts våld, hans rätt att vara krigsfånge utom i de fall som avses i punkterna 3 och 4.

3. I syfte att stärka civilbefolkningens skydd mot fientligheterna är kombattanter skyldiga att skilja sig från civilbefolkningen, då de deltar i ett anfall eller i en militär operation som förberedelse till ett anfall. Med hänsyn till att det dock förekommer situationer i väpnade konflikter, då en beväpnad kombattant till följd av fientligheternas art icke kan skilja sig från civilbefolkningen, skall hans kombattantstatus kvarstå under förutsättning att han i sådana situationer bär sina vapen öppet
  - a) vid varje militärt engagemang, och
  - b) under den tid han är synlig för motparten när han deltar i en militär förberedelse före inledandet av ett anfall, i vilket han skall delta.

Handlingar som motsvarar kraven i denna punkt skall ej anses vara förrädiska enligt innebörden i artikel 37, punkt l c).

4. En kombattant som faller i en motparts våld och icke uppfyller villkoren i den andra meningen i punkt 3 skall förlora rätten att bli krigsfånge men skall dock åtnjuta ett skydd som på alla sätt motsvarar det skydd som enligt tredje konventionen och detta protokoll tillkommer krigsfångar. Detta innefattar skydd motsvarande det som tillkommer krigsfångar enligt tredje konventionen, då en sådan person dömes och straffas för de överträdelser han begått.
5. Kombattant som faller i en motparts våld när han ej deltar i ett anfall eller en militär operation som förberedelse till ett anfall skall icke förlora rätten att betraktas såsom kombattant eller krigsfånge på grund av sin tidigare verksamhet.
6. Denna artikel inverkar icke på någon persons rätt att bli krigsfånge i enlighet med artikel 4 i tredje konventionen.
7. Denna artikel syftar icke till att ändra staternas allmänt erkända sedvana rörande bärande av uniform inom reguljära, uni-

formerade och beväpnade enheter tillhörande en part i konflikten.

8. Utöver de i artikel 13 i första och andra konventionen avsedda personkategorierna har alla medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor enligt definitionen i artikel 43 i detta protokoll rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i de nämnda konventionerna om de är sårade eller sjuka eller, i avseende på andra konventionen, om de har lidit skeppsbrott till sjöss eller i andra vatten.

Artikel 45 - Skydd av personer som deltagit i fientligheterna

1. En person som deltar i fientligheterna och faller i en motparts våld skall förutsättas vara krigsfånge och skall därför åtnjuta skydd enligt tredje konventionen då han åberopar krigsfångestatus, eller om det framgår att han är berättigad till sådan status, eller om den part som han är beroende av åberopar sådan status för hans räkning genom meddelande till den kvarhållande makten eller till skyddsmakten. Skulle något tvivel uppstå huruvida en sådan person är berättigad till krigsfångestatus, skall han behålla sådan status och därför åtnjuta skydd i enlighet med tredje konventionen och detta protokoll till dess att hans status fastställts av en behörig domstol.
2. Hålles en person som fallit i en motparts våld icke kvar i egenskap av krigsfånge, och skall han av denna part dömas för en överträdelse i samband med fientligheterna, skall han ha rätt att åberopa sin rätt till krigsfångestatus inför en domstol och att få frågan avgjord. Varje gång som det tillämpliga förfarandet medger detta, skall frågan avgöras innan rättegången om överträdelsen äger rum. Skyddsmaktens representanter skall ha rätt att närvara vid förhandlingarna i samband med frågans avgörande, såvida dessa icke med hänsyn till statens säkerhet hålles inför slutna dörrar. I så fall skall den kvarhållande makten underrätta skyddsmakten härom.
3. En person som deltagit i fientligheterna och som icke har rätt till krigsfångestatus och icke åtnjuter en förmånligare behand-

ling i enlighet med fjärde konventionen, skall alltid ha rätt till skydd enligt artikel 75 i detta protokoll. På ockuperat område skall sådan person, såvida han ej kvarhålls för spionage, även komma i åtnjutande av sin rätt att meddela sig med andra i enlighet med nämnda konvention, detta oaktat bestämmelserna i artikel 5 i fjärde konventionen.

Artikel 46 - Spioner

1. Utan hinder av varje annan bestämmelse i konventionerna eller i detta protokoll skall medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som faller i en motparts våld då han ägnar sig åt spionage icke ha rätt till krigsfångestatus och får behandlas såsom spion.
2. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som för denna parts räkning och på ett av en motpart kontrollerat område insamlar eller försöker insamla upplysningar skall icke anses ägna sig åt spionage om han härvid är iförd egna väpnade styrkors uniform.
3. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som är bosatt på ett av en motpart ockuperat område och som för den parts räkning, som han är beroende av, insamlar eller försöker insamla upplysningar av militärt intresse inom detta område skall icke anses ägna sig åt spionage, om han icke härvid handlar under falska förevändningar eller avsiktligt handlar i lönnedom. Dessutom skall en sålunda bosatt medlem icke förlora rätten till krigsfångestatus och icke behandlas såsom spion, såvida han icke tillfångatages då han ägnar sig åt spionage.
4. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som icke är bosatt i ett område som ockuperas av en motpart och som ägnat sig åt spionage i detta område skall icke förlora sin rätt till krigsfångestatus och får icke behandlas såsom spion utom för det fall att han tillfångatages innan han återförenat sig med de väpnade styrkor han tillhör.

Artikel 47 - Legosoldater

1. Legosoldat skall icke ha rätt till kombat-

tant- eller krigsfångestatus.

2. Legosoldat är en person som
  - a) är särskilt rekryterad inom landet eller utomlands för att kämpa i en väpnad konflikt;
  - b) faktiskt deltar direkt i fientligheterna;
  - c) deltar i fientligheterna med främsta motiv att vinna personliga fördelar och som faktiskt av en stridande part eller på dess vägnar utlovats materiell ersättning som vida överstiger den som utlovas eller utbetalas till kombattanter med motsvarande grad och funktion i denna parts väpnade styrkor;
  - d) varken är medborgare i en stat som är part i konflikten eller bosatt i ett område kontrollerat av en part i konflikten;
  - e) icke är medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor; och
  - f) icke av en stat, som icke är part i konflikten, sänts i offentligt uppdrag i egenskap av medlem av denna stats väpnade styrkor.

Del IV. Civilbefolkningen

Avdelning I. Allmänt skydd mot krigets verkningar

Kapitel I. Grundregel och tillämpningsområde

Artikel 48 - Grundregel

I syfte att tillse att civilbefolkningen och civil egendom respekteras och skyddas skall de stridande parterna alltid göra åtskillnad mellan civilbefolkning och kombattanter samt mellan civil egendom och militära mål samt följaktligen rikta sina operationer enbart mot militära mål.

Artikel 49 Definition av anfall och tillämpningsområde

1. Med uttrycket »anfall» avses våldshandling mot motståndaren, vare sig handlingen är offensiv eller defensiv.
2. Bestämmelserna i detta protokoll rörande anfall är tillämpliga på alla anfall, på vilket territorium de än äger rum, inbegripet det nationella territorium som tillhör en part i konflikten men står under en motparts

kontroll.

3. Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på varje operation på land, till sjöss eller i luften som kan beröra civilbefolkningen, civila personer och civil egendom på land. De avser vidare alla anfall från sjön eller luften mot mål på land men berör icke på annat sätt de folkrättsliga regler som är tillämpliga i väpnade konflikter till sjöss eller i luften.
4. Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler rörande humanitärt skydd som återfinnes i fjärde konventionen, särskilt i dess avdelning II, och i andra internationella överenskommelser som är bindande för de höga fördragslutande parterna samt andra internationella rättsregler rörande skydd av civila och civil egendom på land, till sjöss eller i luften mot fientlighetens verkningar.

Kapitel II. Civila och civilbefolkning

Artikel 50 - Definition av civila och civilbefolkning

1. Såsom civil betraktas person som icke tillhör en av de personkategorier som avses i artikel 4A 1), 2), 3) och 6) i tredje konventionen samt i artikel 43 i detta protokoll. Om tvekan råder huvuvida en person är civil, skall personen i fråga betraktas som civil.
2. Civilbefolkningen omfattar alla civila personer.
3. Närvaro inom civilbefolkningen av personer som icke kan definieras såsom civila berövar icke befolkningen dess egenskap av civilbefolkning.

Artikel 51 - Skydd av civilbefolkningen

1. Civilbefolkningen och civila personer skall åtnjuta allmänt skydd mot faror i samband med militära operationer. För att göra detta skydd effektivt skall följande regler, vilka kompletterar andra tillämpliga folkrättsliga regler, under alla omständigheter tillämpas.
2. Civilbefolkningen som sådan och civila personer skall icke bli utsatta för anfall. Våldshandlingar eller hot om våld vars primära syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen är förbjudna.

3. Civila skall åtnjuta det skydd som ges enligt denna avdelning, med undantag för den tid då de direkt deltar i fientligheterna.
4. Urskillningslösa anfall är förbjudna. Urskillningslösa anfall är:
  - a) anfall som icke riktas mot ett bestämt militärt mål;
  - b) anfall varvid man använder stridsmetod eller stridsmedel som icke kan riktas mot ett bestämt militärt mål; eller
  - c) anfall varvid användes stridsmetod eller stridsmedel vars verkningar icke kan begränsas i enlighet med föreskrifterna i detta protokoll; och som följaktligen, i vart och ett av dessa fall, är ägnat att träffa militära mål och civila eller civil egendom utan urskillning.
5. Bland annat skall följande typer av anfall anses såsom urskillningslösa:
  - a) anfall genom bombardemang, oberoende av vilka metoder eller medel som kommer till användning, vilka såsom ett enda militärt mål behandlar ett antal skarpt avgränsade och tydliga militära mål belägna i en stad, i en by eller i ett annat område med en liknande koncentration av civila eller civil egendom; samt
  - b) anfall som kan förväntas förorsaka oavsiktliga förluster av människoliv inom civilbefolkningen, skador på civila, skador på civil egendom eller en kombination därav, vilka kan anses som överdrivna vid jämförelse med den påtagliga och direkta militära fördel som kan förväntas.
6. Repressalieanfall mot civilbefolkning eller civila är förbjudna.
7. Civilbefolknings eller civilas närvaro eller förflyttningar får icke användas för att skydda vissa punkter eller områden från militära operationer, särskilt vid försök att skydda militära mål från anfall eller att skydda, främja eller hindra militära operationer. Parterna i konflikten skall icke leda civilbefolkningens eller civila personers förflyttningar i syfte att söka skydda militära mål från anfall eller skydda militära operationer.
8. Överträdelse av dessa förbud skall icke

befria parterna i konflikten från deras rättsliga skyldigheter mot civilbefolkningen och civila, inbegripet skyldigheten att vidtaga de i artikel 57 föreskrivna försiktighetsåtgärderna.

Kapitel III. Civil egendom

Artikel 52 - Allmänt skydd av civil egendom

1. Civil egendom får varken utsättas för anfall eller för repressalier. Civil egendom är all egendom som icke utgör militärt mål enligt punkt 2.
2. Anfall skall vara strängt begränsade till militära mål. Vad egendom beträffar, skall de militära målen uteslutande omfatta egendom som på grund av art, läge, ändamål eller användning effektivt bidrar till de militära operationernas genomförande och vars totala eller delvisa förstöring, beslagtågande eller neutralisering under de vid tidpunkten gällande förhållandena medför en avgjord militär fördel.
3. Vid tvekan huruvida egendom som normalt användes för civila ändamål, såsom platser avsedda för religiösa ändamål, hus eller annan form av bostad eller skolor kan bli utnyttjade i syfte att effektivt bidra till militär verksamhet, skall förut sättas att så icke blir fallet.

Artikel 53 - Skydd av kulturell egendom och platser avsedda för religionsutövning

Utän intrång i bestämmelserna i Haagkonventionen den 14 maj 1954 för skydd av kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt och andra tillbörliga internationella konventioner, är det förbjudet

- a) att begå fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religiösa ändamål, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv;
- b) att använda denna egendom såsom stöd för den militära insatsen;
- c) att utsätta denna egendom för repressalieanfall.

Artikel 54 - Skydd av egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad

1. Utsvältning av civilbefolkning är förbju-

den såsom stridsmetod.

2. Det är förbjudet att anfälla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, till exempel livsmedel och jordbruksområden där livsmedel produceras, gröda, boskap, anläggningar och reservoarer för dricksvatten samt bevattningsanläggningar i syfte att beröva civilbefolkningen eller motparten dess livsuppehälle, oberoende av motivet, vare sig det är för att svälta ut de civila eller få dem att flytta eller av annan orsak.
3. Förbuden i punkt 2 gäller icke egendom som av motpart användes:
  - a) som uppehälle enbart för medlemmar av dess väpnade styrkor;eller
  - b) för andra ändamål än i a) angivna, nämligen som direkt stöd för militära aktioner, förutsatt att egendomen icke i något fall blir föremål för aktioner som kan förväntas medföra att civilbefolkningens livsmedels- och vattenförsörjning blir så otillräcklig, att befolkningen utsattes för svält eller blir tvungen att flytta.
4. Denna egendom får icke utsättas för repressalieanfall.
5. Med hänsyn till varje parts i konflikten livsviktiga behov i samband med försvaret av dess nationella territorium mot invasion kan avvikelser från förbuden i punkt 2 göras av en part i konflikten inom sådant territorium under dess egen kontroll där tvingande militär nödvändighet så kräver.

Artikel 55 - Skydd av den naturliga miljön

1. Vid krigföring skall försiktighet iakttas i syfte att skydda den naturliga miljön mot omfattande, långvariga och svåra skador. Skyddet innefattar även förbud mot användning av stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas förorsaka sådan skada på den naturliga miljön och därigenom inverka menligt på befolkningens hälsa eller möjligheter till överlevnad.
2. Den naturliga miljön får icke utsättas för repressalieanfall.

Artikel 56 - Skydd av anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter

1. Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter, nämligen dammar, vallar och kärnkraftverk, får icke göras till föremål för anfall, även om de utgör militära mål, om sådana anfall kan förorsaka utlösandet av farliga krafter och åtföljande svåra förluster bland civilbefolkningen. Andra militära mål, belägna på eller i grannskapet av dessa anläggningar och installationer, får icke anfallas om anfallen kan förorsaka utlösandet av farliga krafter från anläggningarna och installationerna och därmed leda till svåra förluster bland civilbefolkningen.
2. Det särskilda skyddet mot anfall enligt punkt 1 skall upphöra:
  - a) för dammar eller vallar endast då de användes för andra ändamål än den normala funktionen och för reguljärt, betydelsefullt och direkt stöd för militära operationer, samt om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
  - b) för kärnkraftverk endast om de levererar elektrisk ström för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
  - c) för andra militära mål belägna på eller i närheten av dessa anläggningar och installationer endast om de användes för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra.
3. I samtliga fall skall civilbefolkningen och de civila fortsättningsvis vara berättigade till allt det skydd som tillkommer dem enligt den internationella rätten, inbegripet skyddet genom de försiktighetsåtgärder som avses i artikel 57. Om skyddet upphör och anläggningar, installationer eller militära mål omnämnda i punkt 1 anfallas, skall alla praktiska försiktighetsåtgärder vidtagas för att undvika att de farliga krafterna utlöses.
4. Det är förbjudet att insätta repressalieanfall mot anläggningar, installationer eller

- militära mål som omnämnes i punkt 1.
5. Parterna i konflikten skall sträva efter att icke lokalisera militära mål i närheten av anläggningar eller installationer som omnämnes i punkt 1. Likväl är anläggningar som uppförts uteslutande i syfte att försvara de skyddade objekten mot anfall tillåtna. De får icke själva bli föremål för anfall, förutsatt att de icke användes i samband med fientligheterna utom för nödvändiga defensiva aktioner såsom svar på anfall mot de skyddade objekten och att deras beväpning begränsas till vapen, som endast kan slå tillbaka fientliga aktioner mot de skyddade objekten.
  6. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten anmodas ingå ytterligare överenskommelser med varandra i syfte att ge utökat skydd för objekt innehållande farliga krafter.
  7. I syfte att underlätta identifieringen av de enligt denna artikel skyddade objekten kan part i konflikten förse dem med ett särskilt kännetecken bestående av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar placerade på samma axel, enligt vad som närmare anges i artikel 16 i annex I till detta protokoll. Frånvaron av sådan märkning befriar icke på något sätt en part i konflikten från dess skyldigheter i enlighet med denna artikel.

Kapitel IV. Försiktighetsåtgärder

Artikel 57 - försiktighetsåtgärder vid anfall

1. Vid genomförandet av militära operationer skall försiktighet ständigt iakttagas för att skydda civilbefolkningen, civila och civil egendom.
  2. I fråga om anfall skall följande försiktighetsmått vidtagas:
    - a) de som planerar eller beslutar om ett anfall skall
      1. göra allt som är praktiskt möjligt för att kontrollera att de mål mot vilka anfällen skall riktas varken är civilpersoner eller civil egendom och icke föremål för särskilt skydd utan att de är militära mål enligt punkt 2 i artikel 52 samt att det enligt bestämmelserna i detta protokoll icke är förbjudet att anfalla dem;
    2. vidtaga alla praktiska möjliga försiktighetsmått vid valet av stridsmedel och anfallsmetoder i syfte att undvika och i varje fall i möjligaste mån minska oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen samt skador på civilpersoner och civil egendom;
    3. avstå från beslut att inleda anfall som kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen med anfallet.
  - b) ett anfall skall inställas eller avbrytas om det framgår att målet icke är militärt eller att det är föremål för särskilt skydd eller att anfallet kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen;
  - c) effektiv förhandsvarning skall givas, då det är fråga om anfall som kan drabba civilbefolkningen, om icke omständigheterna utgör hinder härför.
3. Finnes valmöjlighet mellan flera militära mål för att nå likvärdig militär fördel, skall valet falla på det mål som vid anfall kan förväntas utgöra den minsta faran för civilpersoner och civil egendom.
4. Vid genomförandet av militära operationer till sjöss eller i luften skall varje part i konflikten i enlighet med sina rättigheter och skyldigheter jämlikt de folkrättsliga reglerna tillämpliga i väpnade konflikter vidtaga alla rimliga försiktighetsmått i syfte att undvika förluster i civila människoliv och skador på civil egendom.
5. Ingen bestämmelse i denna artikel får tolkas så, att anfall mot civilbefolkning, civilpersoner eller civil egendom är tillåtna.

Artikel 58 - Försiktighetsmått avseende följderna av anfall

Parterna i konflikten skall i möjligaste mån

- a) utan intrång i bestämmelserna i artikel 49 i fjärde konventionen sträva efter att förflytta civilbefolkning, civilpersoner och civil egendom som står under deras kontroll från grannskapet av militära mål;
- b) undvika att förlägga militära mål till platser belägna inom eller i närheten av tätbefolkade områden;
- c) vidtaga övriga nödvändiga försiktighetsmått i syfte att skydda civilbefolkning, civilpersoner, civil egendom som står under deras kontroll mot faror som uppkommer till följd av militära operationer.

Kapitel V. Orter och zoner under särskilt skydd

Artikel 59 - Oförsvarade orter

1. Det är förbjudet för parter i konflikten att med vilka medel det än må vara anfalla oförsvarade orter.
2. Varje bebodd ort i närheten av eller inom en zon där de väpnade styrkorna är i kontakt med varandra och som står öppen för ockupation av en motpart kan av parts i konflikten behöriga myndigheter förklaras såsom oförsvarad ort. En sådan ort skall uppfylla följande villkor:
  - a) samtliga kombattanter ävensom rörliga vapen och flyttbar militär utrustning måste ha evakuerats;
  - b) fasta militära installationer eller anläggningar får icke användas i fientligt syfte;
  - c) ingen fientlig handling skall begås av myndigheterna eller befolkningen; och
  - d) verksamhet som innebär stöd åt militära operationer får icke äga rum.
3. Närvaro på denna ort av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 2 uppställda villkoren.

4. Den enligt punkt 2 avgivna förklaringen skall riktas till motparten, och däri skall gränserna för den oförsvarade orten fastställas och anges så exakt som möjligt. Den part i konflikten som förklaringen är riktad till skall erkänna mottagandet av denna och skall behandla orten som en oförsvarad ort utom i det fall då villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda varvid mottagaren omedelbart skall underrätta den part som avgivit förklaringen. Även om villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda, skall orten behålla det skydd som erbjödes i enlighet med övriga bestämmelser i detta protokoll samt övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

5. Parterna i konflikten kan överenskomma om upprättande av oförsvarade orter även om orterna icke uppfyller villkoren i punkt 2.1 överenskommelsen bör den oförsvarade ortens gränser fastställas och anges så exakt som möjligt. Vid behov kan åtgärder för övervakning anges.
6. Part som kontrollerar ort vilken är föremål för en sådan överenskommelse skall, såvitt möjligt, utmärkta denna med de tecken varom överenskommit med den andra parten, och dessa skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.
7. En ort berövas sin ställning såsom oförsvarad ort då den upphör att uppfylla villkoren i punkt 2 eller i den överenskommelse som avses i punkt 5.1 sådant fall skall orten fortsättningsvis åtnjuta skydd i enlighet med andra bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

Artikel 60 - Demilitariserade zoner

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att utsträcka sina militära operationer till områden som de genom överenskommelse angivit som demilitariserad zon, om detta strider mot bestämmelserna i överenskommelsen.
2. Överenskommelsen skall vara uttrycklig. Den kan ingås muntligen eller skriftligen, antingen direkt eller genom skyddsmakt eller opartisk humanitär organisation, och

den kan bestå av ömsesidiga och samstämmiga förklaringar. Den kan ingås under fredstid lika väl som efter fientligheternas början, och gränserna för den demilitariserade zonen bör fastställas och beskrivas så exakt som möjligt. Vid behov skall åtgärder för övervakning anges.

3. Föremålet för ett sådant avtal skall i normala fall utgöras av en zon som uppfyller följande villkor:

- a) samtliga kombattanter, liksom rörliga vapen och rörlig militär utrustning, skall ha bortförts;
- b) fientligt bruk av fasta militära installationer och anläggningar får icke äga rum;
- c) fientlig handling får icke utföras av myndigheterna eller befolkningen; och
- d) varje verksamhet i samband med den militära aktiviteten skall ha

upphört.

Parterna i konflikten skall enas om tolkningen av det villkor som uppställts i d) och om vilka personer som skall få tillträde till den demilitariserade zonen utöver de personer som omnämnes i punkt 4.

4. Närvaro i denna zon av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 3 framställda villkoren.

5. Part som kontrollerar en sådan zon skall, såvitt möjligt, utmärka denna med de tecken varom överenskommit med den andra parten, och dessa skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.

6. Om striderna närmar sig en demilitariserad zon, och om de stridande parterna överenskommit härom, får ingen av dem använda zonen för ändamål i samband med militära operationer eller unilateralt upphäva dess status.

7. Bryter någon av parterna i konflikten i väsentliga delar mot bestämmelserna i punkterna 3 och 6, skall den andra parten befrias från de skyldigheter som följer av den överenskommelse varigenom en zon erhåller status av demilitariserad zon. I

sådant fall förlorar zonen sin status men skall fortsättningsvis åtnjuta det skydd som tillkommer den genom övriga bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

Kapitel VI. Civilförsvar

Artikel 61 - Definitioner och tillämpningsområde

I detta protokoll

a) avses med »civilförsvar fullgörandet av alla eller några av nedan omnämnda humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna härav samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för dess överlevnad. Uppgifterna är följande:

1. varning;
2. utrymning;
3. tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum;
4. genom förande av mörkläggning;
5. räddning;
6. sjukvård, inbegripet första hjälpen och religiöst stöd;
7. brandsläckning;
8. upptäckande och utmärkande av farliga områden;
9. sanering och liknande skyddsåtgärder;
10. förläggning och bispisning av nödställda;
11. brådskande hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden;
12. brådskande återställande i funktionsdugligt skick av oumbärliga allmänna anläggningar;
13. brådskande begravningshjälp;
14. hjälp med bevarandet av egendom av väsentlig betydelse för befolkningens överlevnad;
15. kompletterande verksamhet som är nödvändig för fullgörandet av någon av ovanstående uppgifter, vilken inbegriper men ej begränsas till planering och organisation;

b) avses med »civilförsvarsorganisationer»

sådana institutioner och andra enheter som bildats eller bemyndigats av en parts i konflikten behöriga myndigheter att fullgöra någon av de uppgifter som omnämnes i a) och som uteslutande avses och nyttjas för sådana ändamål;

- c) avses med civilförsvarsorganisationers »personal» de personer som en stridande part avdelar uteslutande för fullgörande av de i a) nämnda uppgifterna, inbegripet personal som av denna parts behöriga myndighet avdelats uteslutande för förvaltning av dessa organisationer;
- d) avses med civilförsvarsorganisationers »materiel» sådan utrustning och sådana förnödenheter och transportmedel som dessa organisationer använder för att fullgöra de i a) nämnda uppgifterna.

Artikel 62 - Allmänt skydd

1. Civila civilförsvarsorganisationer och deras personal skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i detta protokoll och särskilt i denna avdelning. De är berättigade att fullgöra sina uppgifter inom civilförsvaret, utom i fall av tvingande militär nödvändighet.
2. Bestämmelserna i punkt 1 skall även tillämpas på civila som, även om de icke tillhör civila civilförsvarsorganisationer, till följd av kallelse från behörig myndighet fullgör civilförsvarsuppgifter under dennas kontroll.
3. Byggnader och materiel som användes för civilförsvarsändamål samt skyddsrum avsedda för civilbefolkningen omfattas av bestämmelserna i artikel 52. Egendom som användes för civilförsvarsändamål får varken förstöras eller användas för annat ändamål, om icke den part som egendom tillhör så beslutar.

Artikel 63 - Civilförsvaret i ockuperade områden

1. I ockuperade områden skall civila civilförsvarsorganisationer av myndigheterna erhålla den utrustning och annan hjälp som är nödvändig för att de skall kunna fullgöra sina uppgifter. Under inga om-

ständigheter får deras personal tvingas till verksamhet som skulle kunna hindra dem från att fullgöra sina uppgifter på rätt sätt. Ockupationsmakten får icke ändra dessa organisationers struktur eller personalorganisation på ett sätt som skulle kunna vara till förfång för ett effektivt fullgörande av deras uppdrag. Civilförsvarsorganisationerna skall ej vara skyldiga att ge företräde åt denna makts medborgare eller intressen.

2. Ockupationsmakten får icke driva, tvinga eller förmå civila civilförsvarsorganisationer att fullgöra sina uppgifter på ett sätt som kan vara till förfång för civilbefolkningens intressen.
3. Ockupationsmakten kan av säkerhetsskäl avvärpa civilförsvarspersonalen.
4. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvirera byggnader eller materiel som tillhör eller nyttjas av civilförsvarsorganisationer om denna användning eller rekvisition är till förfång för civilbefolkningen.
5. Under förutsättning att den allmänna regeln i punkt 4 iakttages kan ockupationsmakten rekvirera eller använda dessa resurser på följande särskilda villkor:
  - a) att byggnaderna eller materielen är nödvändiga för att tillgodose andra behov hos civilbefolkningen; och
  - b) att rekvisitionen eller användningen endast pågår så länge detta behov föreligger.
6. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvirera skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande eller som är nödvändiga för att tillfredsställa denna befolknings behov.

Artikel 64 - Civila civilförsvarsorganisationer i neutrala stater eller andra stater som icke är parter i konflikten samt internationella samordningsorganisationer

1. Artiklarna 62,63,65 och 66 skall även tillämpas på personal och materiel som tillhör civila civilförsvarsorganisationer i neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten och som fullgör civilförsvarsuppgifter nämnda i artikel 61 på ter-

ritorium tillhörande part i konflikten, med denna parts medgivande och under dess kontroll. Meddelande om sådant bistånd skall snarast möjligt lämnas till alla berörda motparter. Under inga omständigheter skall sådan verksamhet betraktas såsom en inblandning i konflikten. Verksamheten bör dock utövas med vederbörlig hänsyn till berörda stridande parter säkerhetsintressen.

2. Parter i konflikten som erhåller bistånd i enlighet med punkt 1 och de höga fördragsslutande parter som lämnar sådant bistånd skall när så är lämpligt underlätta internationell samordning av dessa civilförsvarsåtgärder. I sådana fall skall bestämmelserna i detta kapitel vara tillämpliga på vederbörande internationella organisationer.
3. I ockuperade områden får ockupationsmakten endast förbjuda eller inskränka civila civilförsvarsorganisationers verksamhet om dessa tillhör neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten samt internationella samordningsorganers verksamhet och om ockupationsmakten kan säkerställa att genomförandet av civilförsvarsuppgifterna kan ske genom dess egna eller det ockuperade områdets resurser.

Artikel 65 - Upphörande av skyddet

1. Det skydd som civila civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader, skyddsrum och materiel är berättigade till skall upphöra endast om dessa vid sidan av sina huvudsakliga uppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för fienden. Skyddet skall dock upphöra först efter det att varning, som givits med angivande när så är lämpligt av en rimlig tidsfrist, förblivit obeaktad.
2. Följande handlingar skall ej betraktas såsom skadliga för fienden:
  - a) att civilförsvarsuppgifter fullgörs under ledning eller kontroll av militära myndigheter;
  - b) att civil civilförsvarspersonal samarbetar med militär personal vid fullgörandet av civilförsvarsuppgifter eller att viss militär personal är anknuten till

civila civilförsvarsorganisationer;

- c) att fullgörande av civilförsvarsuppgifter tillfälligtvis kan vara till nytta för skadad eller sårad militär personal, särskilt sådana personer som försatts ur stridsbart skick.
3. Det skall icke heller anses som en för fienden skadlig handling att civil civilförsvarspersonal bär lätt personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförsvar. I områden där landstrider äger rum eller sannolikt kan tänkas äga rum åligger det dock parterna i konflikten att vidtaga lämpliga åtgärder för att begränsa dessa vapen till handvapen, såsom pistoler eller revolverar, så att civilförsvarspersonal lättare kan skiljas från kombattanter. Även om civilförsvarspersonalen bär annan lätt personlig beväpning i dessa områden, skall den respekteras och skyddas, när den igenkänns som sådan personal.
4. Uppbyggnaden av civila civilförsvarsorganisationer efter militärt mönster samt obligatorisk tjänstgöring för dess personal skall icke heller beröva dem det skydd som tillkommer dem enligt detta kapitel.

Artikel 66 - Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att dess civilförsvarsorganisationer samt deras personal, byggnader och materiel kan identifieras, medan de uteslutande ägnar sig åt att utföra civilförsvarsuppgifter. Skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande skall på liknande sätt kunna identifieras.
2. Varje part i konflikten skall även sträva efter att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som gör det möjligt att igenkänna civila skyddsrum och civilförsvarets personal, byggnader och materiel, vilka är försedda med civilförsvarets internationella kännetecken.
3. I ockuperade områden i områden där strider troligen kan äga rum skall civil civilförsvarspersonal kunna igenkännas på civilförsvarets internationella kännetecken och med hjälp av ett identitetskort, som anger kännetecken och med hjälp av ett identitetskort, som anger dess status.

4. Civilförsvarets internationella kännetecken utgöres av en liksidig blå triangel mot orangefärgad bakgrund, när det användes som skydd för civilförvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel samt för civila skyddsrum.
5. Förutom av kännetecknet kan parterna i konflikten efter överenskommelse använda sig av särskilda signaler för identifiering av civilförsvarets enheter.
6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1-4 regleras av kapitel V i annex I till detta protokoll.
7. I fredstid kan det i punkt 4 beskrivna tecknet efter behöriga nationella myndigheters medgivande användas för identifiering inom civilförsvaret.
8. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att övervaka användningen av civilförsvarets internationella kännetecken samt förhindra och undertrycka varje missbruk härav.
9. Identifiering av civilförsvarets sjukvårds- och självårdspersonal, sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel regleras också av artikel 18.

Artikel 67 - Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförvarsorganisationer

1. Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförvarsorganisationer skall respekteras och skyddas under förutsättning att
  - a) denna personal och dessa förband permanent är avdelade för ändamålet och uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av någon av de i artikel 61 nämnda uppgifterna;
  - b) denna personal, om den avdelats i detta syfte, icke fullgör andra militära uppgifter under konflikten;
  - c) denna personal tydligt skiljer sig från andra medlemmar av de väpnade styrkorna genom att på ett framträdande sätt bära civilförsvarets internationella kännetecken, vilket skall vara av lämplig storlek, och att personalen är försedd med det identitetskort som avses i kapitel V i annex I till detta protokoll

- och som styrker dess status;
  - d) denna personal och dessa förband är utrustade med endast lätt, personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförvar. Bestämmelserna i artikel 65, punkt 3, skall tillämpas även i detta fall;
  - e) denna personal icke direkt deltar i fiendligheterna och icke vid sidan om sina civilförvarsuppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för motparten;
  - f) denna personal och dessa förband fullgör sina civilförvarsuppgifter uteslutande inom sin egen parts nationella territorium. Det är förbjudet för medlem av de väpnade styrkorna, som är bunden av villkoren a) och b) ovan, att bryta mot de villkor som angivas under e) ovan.
2. Militär personal som tjänstgör inom civilförvarsorganisationer skall, om den faller i en motparts våld, bli krigsfångar. I ockuperat område kan personalen, men endast om det ligger i detta områdes civilbefolknings intresse, användas för civilförvarsuppgifter i den mån behov uppkommer, dock under förutsättning att de, om arbetet är av farlig natur, anmäler sig frivilligt.
  3. Byggnader och större objekt bland materiel och transportmedel tillhörande militära förband som avdelats för civilförvarsorganisationer skall tydligt märkas med civilförsvarets internationella kännetecken. Kännetecknet skall vara av lämplig storlek.
  4. Materiel och byggnader tillhörande militära förband som permanent avdelats för civilförvarsorganisationer och som uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av civilförvarsuppgifter skall, om de faller i en motparts händer, fortfarande lyda under krigets lagar. De får icke användas för annat ändamål än det avsedda, så länge de behövs för fullgörandet av civilförvarsuppgifter, utom då tvingande militär nödvändighet föreligger, såvida icke tidigare åtgärder vidtagits för att på lämpligt sätt tillfredsställa civilbefolkningens behov.

Avdelning II. Bistånd åt civilbefolkningen

Artikel 68 - Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på civilbefolkningen i enlighet med definitionen i detta protokoll och kompletterar artiklarna 23, 55, 59, 60, 61 och 62 samt andra relevanta bestämmelser i fjärde konventionen.

Artikel 69 - Grundläggande behov i ockuperade områden

1. Utöver de skyldigheter som närmare anges i artikel 55 i fjärde konventionen avseende tillförsel av livsmedel och läkemedel skall ockupationsmakten även vara skyldig att i möjligaste mån och utan att utsätta någon för sämre behandling garantera tillförsel av kläder, sängkläder, nödbostäder och andra förnödenheter av största betydelse för civilbefolkningens överlevnad inom ockuperade områden samt föremål som behövs för religionsutövning.
2. Hjälppaktioner till förmån för civilbefolkningen inom ockuperat område skall ske enligt artiklarna 59,60,61,62,108,109,110 och 111 i fjärde konventionen och artikel 71 i detta protokoll, och de skall genomföras utan dröjsmål.

Artikel 70 - Hjälppaktioner

1. Är civilbefolkningen inom ett område som står under kontroll av en part i konflikten och ej utgör ockuperat område otillräckligt försedd med de i artikel 69 nämnda förnödenheterna, skall hjälppaktioner av humanitär och opartisk natur, vilka ej utsätter någon för sämre behandling, genomföras med förbehåll för de av dessa hjälppaktioner berörda parternas samtycke. Erbjudande om sådan hjälp skall ej betraktas såsom inblandning i väpnad konflikt eller såsom ovänlig handling. Vid utdelning av hjälpförsändelser skall företräde givas till personer såsom barn, blivande mödrar, barnaföderskor och ammande mödrar, vilka enligt fjärde konventionen och detta protokoll skall vara föremål för privilegierad behandling

eller särskilt skydd.

2. Parterna i konflikten och varje hög fördragsslutande part skall tillåta och underlätta snabb och fri passage för alla hjälpsändningar, all utrustning och all personal som tillhandahålles i enlighet med denna avdelning, även om hjälpen är avsedd för motpartens civilbefolkning.
3. Parterna i konflikten och varje hög fördragsslutande part som tillåter hjälpsändningar, utrustning och personal att passera i enlighet med punkt 2
  - a) skall ha rätt att uppställa tekniska föreskrifter, inbegripet visitation, för sådan passage;
  - b) kan göra tillståndet beroende av om distributionen får ske under kontroll på platsen av en skyddsmakt;
  - c) skall ej på något sätt omdirigera hjälpsändningarna eller försena dem utom i de fall då så är absolut nödvändigt med hänsyn till den berörda civilbefolkningens intresse.
4. Parterna i konflikten skall skydda hjälpsändningarna och underlätta en snabb utdelning av dem.
5. Parterna i konflikten och varje berörd hög fördragsslutande part skall uppmuntra och underlätta en effektiv internationell samordning av de i punkt 1 omnämnda hjälppaktionerna.

Artikel 71 - Personal som deltar i hjälppaktioner

1. Då så är nödvändigt kan hjälppersonal utgöra del av hjälppaktion, särskilt för transport och utdelning av hjälpförsändelser; sådan personals deltagande skall underställas godkännande av den part på vars territorium personal skall fullgöra sina åligganden.
2. Denna personal skall respekteras och skyddas.
3. Varje part som erhåller hjälpförsändelser skall i möjligaste mån bistå den i punkt 1 omnämnda hjälppersonalen med utförandet av hjälppuppetraget. Endast då tvingande militär nödvändighet föreligger, får denna hjälppersonals verksamhet begränsas eller dess förflyttningar tidvis bli föremål för restriktioner.
4. Under inga omständigheter får hjälpper-

sonal överskrida ramen för sitt uppdrag enligt detta protokoll. Personalen skall särskilt taga hänsyn till säkerhetskrav från den part på vars territorium den fullgör sina skyldigheter. Uppdrag som givits personal som icke iakttagit dessa villkor kan avslutas.

Avdelning III. Behandling av personer i händerna på en part i konflikten

Kapitel I. Tillämpningsområde och skydd av personer och egendom

Artikel 72 - Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler om humanitärt skydd av civilpersoner och civil egendom i händerna på en part i konflikten som finnes i fjärde konventionen, särskilt i avdelningarna I och IQ, samt övriga tillämpliga folkrättsliga regler rörande skydd av de grundläggande mänskliga rättigheterna under internationella väpnade konflikter.

Artikel 73 - Flyktingar och statslösa

Personer som före fientligheternas början ansetts vara statslösa eller flyktingar enligt relevanta internationella instrument, vilka godkänts av de berörda parterna, eller enligt mottagar- eller vistelselandets nationella lagstiftning skall under alla omständigheter och utan att på något sätt utsättas för sämre behandling vara skyddade personer enligt innebörden i avdelning I och III fjärde konventionen.

Artikel 74 - Återförening av skingrade familjer

De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall i möjligaste mån underlätta återförening av familjer som skingrats till följd av väpnade konflikter och skall särskilt uppmuntra det arbete som utföres inom humanitära organisationer som ägnar sig åt dessa uppgifter i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och detta protokoll samt i enlighet med dessa organisationers respektive säkerhetsföreskrifter.

Artikel 75 - Grundläggande garantier

1. I den mån de beröres av en situation som avses i artikel I i detta protokoll skall per-

soner som är i händerna på en part i konflikten och som icke åtnjuter en mera fördelaktig behandling enligt konventionerna eller detta protokoll under alla omständigheter behandlas humanit och åtnjuta minst det skydd som omnämnes i denna artikel utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan status, eller på grund av annat liknande kriterium. Varje part skall respektera alla sådana personers heder, övertygelse och religionsutövning.

2. Följande handlingar är och skall alltid och överallt vara förbjudna. vare sig de begåtts av civila eller militärer:
  - a) våld mot persons liv eller hälsa eller mot hans fysiska eller psykiska välbefinnande särskilt:
    1. mord;
    2. tortyr av alla slag, antingen den är fysisk eller psykisk;
    3. kroppslig bestraffning; och
    4. stympning;
  - b) kränkande av personlig värdighet, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling, påtvingad prostitution och varje form av otillbörligt närmande;
  - c) tagande av gisslan;
  - d) kollektiv bestraffning; och
  - e) hot om att utföra någon av ovanstående handlingar.
3. Person som anhållits, häktats eller internerats för handlingar i samband med väpnad konflikt skall omgående underrättas, på ett språk som han förstår, om orsakerna till dessa åtgärder. Utom då häktning eller internering skett på grund av brott, skall personerna frigges med minsta möjliga dröjsmål och i varje fall så snart de omständigheter som utgjorde anledningen till anhållandet, häktningen eller interneringen icke längre föreligger.
4. Ingen dom kan avkunnas och inget straff kan verkställas mot en person som befunnits skyldig till brott i samband med den väpnade konflikten annat än om vederbörande fällt till ansvar av en opartisk och regelrätt tillsatt domstol, vilken iakt-

tager allmänt erkända principer för ett korrekt rättsligt förfarande, vari följande inbegripes:

- a) förfarandet skall innebära att den anklagade snarast underrättas om alla detaljer i det brott som han anklagas för samt garantera den anklagade, såväl före som under rättegången mot honom, alla nödvändiga rättigheter och försvarsmedel;
- b) ingen skall fällas till ansvar för ett brott utom på grundval av ett personligt straffansvar;
- c) ingen skall anklagas eller fällas till ansvar för brott på grund av handling eller underlåtenhet som icke utgjorde ett brott enligt den nationella eller internationella lag som var tillämplig på honom vid den tidpunkt då handlingen begicks; ej heller skall ett strängare straff utdömas än det som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om lagen efter det att brottet begicks ändras så att den stadgar ett lindrigare straff, skall brottslingen komma i åtnjutande här av;
- d) var och en som anklagats för brott förutsattes vara oskyldig till dess att han förklarats skyldig enligt lag;
- e) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att dömas i sin närvaro;
- f) ingen skall tvingas avlägga vittnesbörd mot sig själv eller erkänna sig skyldig;
- g) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att förhöra eller låta förhöra vittnet på åklagarsidan och att erhålla inställelse och förhör av egna vittnen under samma förutsättningar som vittnen på åklagarsidan;
- h) ingen skall åtalas eller straffas av samma part för brott som redan varit föremål för slutgiltig friande eller fällande dom enligt samma lagstiftning och samma rättsliga förfarande;
- i) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att få domen publicerad offentligt; och
- j) var och en som blivit dömd för brott skall i samband med domens fällande underrättas om sina besvärsmöjligheter och andra rättsmedel samt om de

tidsfrister som härvid bör iakttagas.

5. Kvinnor som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall vara inkvarterade i lokaler som är åtskilda från männens. De skall ställas under direkt övervakning av kvinnor. I de fall då familjer anhållits, häktats eller internerats skall de dock, då så är möjligt, inkvarteras på samma plats och behandlas som familjeenheter.
6. Personer som anhållits, häktats eller internerats av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall åtnjuta det skydd som tillkommer dem enligt denna artikel till dess att de slutgiltigt frigges, hemsändes eller återinträder i tjänst, även efter den väpnade konflikten avslutande,
7. För att undvika varje tvivel vad beträffar åtal och rättegång mot personer som anklagats för krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten skall följande principer gälla;
  - a.) personer som anklagas för sådana brott bör överlämnas till åtal och rättegång i enlighet med tillämpliga folkrättsliga regler; och
  - b) var och en, som icke åtnjuter en förmånligare behandling enligt konventionerna och detta protokoll, skall beviljas i denna artikel åsyftad behandling, vare sig de brott vederbörande anklagas för utgör eller icke utgör grova överträdelser av konventionerna eller av detta protokoll.
8. Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas såsom utgörande en begränsning av eller ett hinder för varje annan förmånligare bestämmelse vari enligt tillämpliga folkrättsliga regler personer som tackes av punkt 1 beviljas ett ökat skydd.

Kapitel II. Åtgärder till förmån för kvinnor och barn

Artikel 76 - Skydd av kvinnor

1. Kvinnor skall vara föremål för särskild respekt och skall skyddas främst mot våldtäkt, påtvingad prostitution och varje annan form av otillbörligt närmande.
2. Havande kvinnor och småbarnsmödrar som anhålles, häktas eller interneras av

skäl i samband med väpnad konflikt skall få sina ärenden behandlade med absolut förtur.

3. I största möjliga utsträckning skall parterna i konflikten försöka undvika att avkunna dödsstraff mot havande kvinnor och småbarnsmödrar för brott i samband med väpnad konflikt. Dödsstraff för sådana brott skall icke verkställas på dessa kvinnor.

Artikel 77 - Skydd av barn

1. Barn skall vara föremål för särskild respekt och skyddas mot varje form av otillbörligt närmande. Parterna i konflikten skall ge dem den vård och hjälp de behöver på grund av sin ålder eller av andra orsaker.
2. Parterna i konflikten skall vidtaga alla tänkbara åtgärder så att barn som ej nått femton års ålder icke deltagar direkt i fientligheterna, och särskilt skall de avstå från att rekrytera dem till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt femton men icke aderton år, skall de stridande parterna sträva efter att ge förtur åt dem som är äldst.
3. Om barn som ej fyllt femton år undantagsvis och trots bestämmelserna i punkt 2 deltagar direkt i fientligheterna och faller i en motparts våld, skall de fortsättningsvis åtnjuta det särskilda skydd som beviljas enligt denna artikel, vare sig de är krigsfångar eller ej.
4. Om barn anhålles, häktas eller interneras av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, skall de inkvarteras i lokaler som är avskilda från de vuxnas, utom i de fall då familjer får bo tillsammans såsom familjeenheter i enlighet med bestämmelserna i artikel 75, punkt 5.
5. Dödsstraff för brott i samband med den väpnade konflikten skall icke verkställas på personer som ej fyllt aderton år vid den tidpunkt då brottet begicks.

Artikel 78 - Evakuering av barn

1. Ingen part i konflikten skall företaga evakuering till ett främmande land av andra barn än sina egna medborgare, såvida det icke rör sig om en tillfällig evakuering till

följd av tvingande skäl i samband med barnens hälsa eller sjukvård eller, utom i ockuperade områden, när deras säkerhet så kräver. Då föräldrar eller förmyndare kan nås, kräves deras skriftliga godkännande av evakueringen. Kan dessa personer icke nås, kräves skriftligt godkännande av evakueringen från de personer som enligt lag eller sedvänja är i första hand ansvariga för barnens vård. Varje sådan evakuering skall övervakas av skyddsmakten i samråd med de berörda parterna, det vill säga den part som företager evakueringen, den part som mottager barnen och de parter vilkas medborgare evakueras. I samtliga fall skall alla stridande parter vidtaga alla tänkbara försiktighetsåtgärder, så att de evakuerade icke utsattes för någon fara.

2. Då evakuering företages i enlighet med punkt 1, skall varje barns uppfostran, inbegripet dess religiösa och moraliska uppfostran i enlighet med föräldrarnas önskan, säkerställas med största möjliga kontinuitet.
3. I syfte att underlätta de i enlighet med denna artikel evakuerade barnens återkomst till sina familjer och länder skall den parts myndigheter som företager evakueringen och, då så är lämpligt, myndigheterna i mottagarlandet för varje barn upprätta ett kort med fotografier, som de skall sända till Internationella Rödakorskommitténs centrala efterforskningsbyrå. Kortet skall, då så är möjligt och det icke medför någon risk eller skada för barnet, innehålla följande uppgifter:
  - a) barnets efternamn;
  - b) barnets förnamn;
  - c) barnets kön;
  - d) födelseort och -datum (eller, om datum icke är känt: beräknad ålder);
  - e) faderns fullständiga namn;
  - f) moderns fullständiga namn och flicknamn;
  - g) barnets närmaste släktingar;
  - h) barnets nationalitet;
  - i) barnets modersmål och andra språk som barnet talar;
  - j) adress till barnets familj;
  - k) barnets identifikationsnummer;

- l) barnets hälsotillstånd;
- m) barnets blodgrupp;
- n) eventuella särskilda kännetecken;
- o) datum då barnet påträffades och platsen härför;
- p) datum då barnet lämnade landet och platsen för avfärden;
- q) barnets eventuella religion;
- r) barnets nuvarande adress i mottagarlandet;
- s) i händelse av barnets eventuella dödsfall före återkomsten, datum, plats och omständigheter i samband med dödsfallet samt plats för barnets grav.

Kapitel III. Journalister

Artikel 79 - Skyddsåtgärder för journalister

1. Journalister med farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden där väpnad konflikt pågår skall betraktas såsom civila i enlighet med innebörden i artikel 50, punkt 1.
2. De skall i denna sin egenskap skyddas i enlighet med konventionerna och detta protokoll, under förutsättning att de icke bedriver någon verksamhet som skulle kunna inverka menligt på deras civila status, utan hinder för krigskorrespondenters rätt att då de är ackrediterade hos väpnade styrkor åtnjuta den status som avses i artikel 4 A (4) i tredje konventionen.
3. De kan erhålla ett identitetskort som överensstämmer med det som avbildats i annex II i detta protokoll. Detta kort, som skall utfärdas av regeringen i den stat vars medborgare journalisten är eller på vars territorium han är bosatt eller i vilken det nyhetsorgan är beläget som anställt honom, skall styrka hans ställning som journalist.

Del V. Konventionernas och detta protokolls verkställighet

Avdelning I Allmänna bestämmelser

Artikel 80 - Verkställighetsåtgärder

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall utan dröjsmål vidtaga alla nödvändiga åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter i enlighet med

konventionerna och detta protokoll.

2. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall ge order och instruktioner i syfte att garantera iakttagandet av konventionerna och detta protokoll samt övervaka deras verkställighet.

Artikel 81- Röda korsets och andra humanitära organisationers verksamhet

1. Parterna i konflikten skall på alla sätt som står i deras makt underlätta för Internationella Röda korskommittén att fullgöra de humanitära uppgifter som den tilldelats i konventionerna och i detta protokoll i syfte att garantera krigets offer skydd och bistånd. Internationella Röda korskommittén kan även med berörda parters medgivande utöva annan humanitära verksamhet till förmån för dessa offer.
2. Parterna i konflikten skall bevilja sina respektive Röda korsorganisationer (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) det bistånd som de behöver för att utföra sin humanitära verksamhet till förmån för krigets offer i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll samt med Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.
3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall på allt sätt underlätta det bistånd som Röda korsorganisationerna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) och Röda korsföreningarnas förbund skall ge krigets offer i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll samt Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.
4. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall såvitt möjligt ge bistånd av samma slag som omnämnes i punkterna 2 och 3 åt övriga humanitära organisationer som avses i konventionerna och i detta protokoll, vilka är vederbörligen bemyndigade av de berörda parterna i konflikten och vilka utövar sin humanitära verksamhet i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och

detta protokoll.

Artikel 82 - Juridiska rådgivare inom de väpnade styrkorna

De höga fördragsslutande parterna skall alltid, och parterna i konflikten skall under väpnad konflikt, tillse att juridiska rådgivare när så är nödvändigt finnes till hands för att ge de militära befälhavarna på lämplig nivå råd rörande tillämpningen av konventionerna och detta protokoll och rörande lämplig undervisning av de väpnade styrkorna på detta område.

Artikel 83 - Informations spridning

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att såväl i fredstid som under väpnad konflikt inom sina respektive länder ge största möjliga spridning åt konventionerna och detta protokoll och särskilt att införa studiet därav i planerna för den militära undervisningen och att uppmuntra civilbefolkningen att studera dem, så att dessa instrument blir kända av de väpnade styrkorna och civilbefolkningen.
2. De militära eller civila myndigheter som under väpnad konflikt påtager sig ansvar för tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall äga full kännedom om texterna i dessa instrument.

Artikel 84 - Regler för tillämpning

De höga fördragsslutande parterna skall så snart som möjligt genom förmedling av depositarien och, när så är lämpligt, genom förmedling av skyddsmakt tillställa varandra sina officiella översättningar av detta protokoll samt de lagar och förordningar som de avser utfärda för att säkerställa tillämpningen härav.

Avdelning II beivrande av överträdelser av konventionerna och detta protokoll

Artikel 85- Beivrande av överträdelser av detta protokoll

1. Konventionernas bestämmelser rörande beivrande av överträdelser och svåra överträdelser skall, såsom de är kompletterade genom denna avdelning, tillämpas

på överträdelser och svåra överträdelser av detta protokoll.

2. Handlingar som i konventionerna betecknas såsom svåra överträdelser utgör svåra överträdelser av detta protokoll om de begås mot personer i en motparts våld, vilka skyddas av artiklarna 44,45 och 73 i detta protokoll, eller mot motpartens sårade, sjuka eller skeppsbrutna, vilka skyddas av detta protokoll, eller mot sjukvårdspersonal eller sjukevårdspersonal, sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel under kontroll av motparten och skyddade av detta protokoll.
3. Utöver de i artikel II definierade svåra överträdelserna skall följande handlingar, då de begås uppsåtligen i strid med tillämpliga bestämmelser i detta protokoll och ger upphov till dödsfall eller allvarliga personskador, betraktas såsom svåra överträdelser av detta protokoll:
  - a) att utsätta civilbefolkningen eller civilpersoner för anfall;
  - b) att inleda ett urskillningslöst anfall som drabbar civilbefolkningen eller civil egendom i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);
  - c) att inleda anfall mot anläggningar eller installationer innehållande farliga krafter i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);
  - d) att utsätta oförsvarade platser och demilitariserade zoner för anfall;
  - e) att utsätta en person för anfall i vetskap om att han är försatt ur stridbart skick;
  - f) att bedrägligt och i strid med artikel 37 använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra av konventionerna eller detta protokoll erkända skyddstecken.
4. Utöver de i föregående punkter definierade svåra överträdelserna skall följande

handlingar betraktas såsom svåra överträdelser av protokollet, då de begås uppsåtligt och i strid med konventionerna eller detta protokoll:

- a) ockupationsmakts förflyttning av en del av sin egen civila befolkning till det område som den ockuperar eller deponering eller förflyttning inom eller utanför det ockuperade området av hela eller en del av befolkningen i detta område i strid med artikel 49 i fjärde konventionen;
  - b) oförsvarligt uppskov med repatriering av krigsfångar eller civila;
  - c) apartheidåtgärder och andra omänskliga och nedsättande åtgärder innefattande kränkningar av den personliga värdigheten och grundade på rasdiskriminering;
  - d) insättande av anfall mot klart erkända historiska minnesmärken, konstverk eller andaktsplatser som utgör folkens kulturella eller andliga arv och som beviljats särskilt skydd i enlighet med särskilt arrangemang, exempelvis inom ramen för en behörig internationell organisation, varvid följden blir förstörelse av dessa i stor skala, då bevis icke föreligger om att motparten överträtt artikel 53, b, och då dessa historiska minnesmärken, konstverk och andaktsplatser icke är belägna omedelbart intill militära mål;
  - e) att beröva en person som är skyddad av konventionerna eller punkt 2 i denna artikel rätt till en regelrätt och opartisk rättegång.
5. Utan förfång för tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall svåra överträdelser av dessa instrument betraktas såsom krigsförbrytelser.

Artikel 86 - Underlåtelse att handla

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall beivra svåra överträdelser och vidtaga nödvändiga åtgärder för att förhindra alla andra överträdelser av konventionerna eller detta protokoll, vilka följer av en Underlåtelse att handla när en förpliktelse härtill föreligger.

2. Det faktum att en överträdelse av konventionerna eller av detta protokoll begåtts av en underlydande skall icke fritaga hans överordnade från straffrättsligt eller disciplinärt ansvar, allt efter omständigheterna, om dessa visste eller hade erhållit underrättelser som gjorde det möjligt för dem att under rådande förhållanden sluta sig till att den underlydande begick eller skulle begå en sådan överträdelse, och om de icke vidtagit alla utförbara åtgärder som stod i deras makt för att förhindra eller beivra överträdelse.

Artikel 87 - Militära chefers plikter

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall kräva att militära chefer i vad avser medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl och andra personer under deras kontroll förhindrar och, när så är nödvändigt, beivrar och rapporterar överträdelser av konventionerna och detta protokoll till behöriga myndigheter.
2. I syfte att förhindra och beivra överträdelser skall de höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten kräva att militära chefer, med hänsyn till graden av sitt ansvar, tillser att medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl är medvetna om sina skyldigheter enligt konventionerna och detta protokoll.
3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall av varje militär chef, som är medveten om att underlydande eller andra personer under hans kontroll kommer att begå eller har begått en överträdelse av konventionerna eller detta protokoll, kräva att han vidtager de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra sådana överträdelser av konventionerna eller detta protokoll och, när så är lämpligt, tager initiativet till disciplinära eller straffrättsliga åtgärder mot personer som begått överträdelser.

Artikel 88 - ömsesidigt bistånd i brottmålsärenden

1. De höga fördragsslutande parterna skall i största möjliga utsträckning bistå varandra i samband med straffrättsliga förfaranden som inletts till följd av svåra över-

- trädelser av konventionerna eller av detta protokoll.
2. Med förbehåll för de rättigheter och skyldigheter som fastslagits i konventionerna och i artikel 85, punkt 1, i detta protokoll, och då omständigheterna det medgiver, skall de höga fördragsslutande parterna samarbeta i fråga om utlämningsärenden. De skall taga vederbörlig hänsyn till ansökan från stat på vars område det uppgivna brottet blivit begånget.
  3. I samtliga fall skall lagen i den höga fördragsslutande part till vilken ansökan ställts vara tillämplig. Bestämmelserna i föregående punkter skall dock påverka de skyldigheter som följer av bestämmelserna i varje annan bilateral eller multilateral traktat som, helt eller delvis, reglerar eller kommer att reglera ämnet ömsesidigt bistånd i brottmålsärenden.

Artikel 89 - Samarbeta

Då svåra överträdelser av konventionerna eller detta protokoll föreligger, åtager sig de höga fördragsslutande parterna att gemensamt eller var och en för sig handla i samarbete med Förenta Nationerna och i enlighet med Förenta Nationernas stadga.

Artikel 90 - Internationell kommission för undersökande av fakta

1. a) En internationell kommission för undersökande av fakta (härefter kallad »kommissionen») skall tillsättas. Den skall bestå av femton medlemmar kända för sin höga moral och sin oväld.
- b) När minst tjugo höga fördragsslutande parter har överenskommit om att godkänna kommissionens behörighet i enlighet med punkt 2, och därefter med fem års mellanrum, skall depositarien sammankalla ett möte med ombud för dessa höga fördragsslutande parter i syfte att välja kommissionens medlemmar. Vid mötet skall ombuden välja kommissionens medlemmar genom sluten omröstning från en lista över personer till vilken var och en av dessa höga fördragsslutande parter må nominera en person.

- c) Kommissionens medlemmar skall tjänstgöra i sin personliga egenskap och skall inneha sitt uppdrag till dess att nya medlemmar väljes vid påföljande möte.
  - d) vid valet skall de höga fördragsslutande parterna tillse att var och en av de personer som skall inväljas i kommissionen äger nödvändiga kvalifikationer och att en rättvis geografisk representation uppnås inom kommissionen i dess helhet.
  - e) Uppstår en vakans skall kommissionen själv återbesätta denna med vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i styckena a)-d).
  - f) Depositarien skall till kommissionens förfogande ställa de administrativa resurser, som är nödvändiga för fullgörandet av dess uppgifter.
2. a) De höga fördragsslutande parterna kan vid protokollets undertecknande eller ratifikation eller vid anslutning till detta eller vid varje annan senare tidpunkt förklara att de ipso facto och utan särskild överenskommelse, i förhållande till varje annan hög fördragsslutande part som godkänner samma förpliktelse, erkänner kommissionens behörighet att undersöka sådan annan parts anklagelser, på sätt som bemyndigats i denna artikel.
  - b) Ovan nämnda förklaringar skall överlämnas till depositarien, som skall tillställa de höga fördragsslutande parterna kopior härav.
  - c) Kommissionen skall vara behörig att
    1. undersöka fakta som hävdas utgöra svåra överträdelser i enlighet med definitionen i konventionerna och detta protokoll eller andra allvarliga kränkningar av konventionerna eller detta protokoll;
    2. underlätta, genom sina bona officia, ett återupprättande av respekten för konventionerna och detta protokoll.
  - d) I andra situationer skall kommissionen företaga en undersökning på begäran av en part i konflikten endast med den eller de andra berörda parternas med-

- givande.
- e) Med förbehåll för ovanstående bestämmelser i denna punkt skall bestämmelserna i artikel 52 i första konventionen, artikel 53 i andra konventionen, artikel 132 i tredje konventionen och artikel 149 i fjärde konventionen fortsättningsvis tillämpas på varje påstådd kränkning av konventionerna och skall även gälla varje påstådd kränkning av detta protokoll.
3. a) Om icke annorledes överenskommes av de berörda parterna, skall alla undersökningar företagas av en byrå bestående av sju medlemmar, vilka utsetts enligt följande:
1. fem medlemmar av kommissionen, vilka icke får vara medborgare i stat som är part i konflikten, skall utses av kommissionens ordförande på grundval av en rättvis geografisk fördelning efter samråd med parterna i konflikten.
  2. två ad hoc-medlemmar, som icke är medborgare i stat som är part i konflikten, utsedda av vardera sidan.
- b) Efter mottagandet av en begäran om undersökning skall kommissionens ordförande fastställa en lämplig tidsfrist för upprättandet av en byrå. Har någon ad hoc-medlem icke blivit utsedd före utlöpanet av denna frist, skall ordföranden omedelbart utse den eller de medlemmar som behövs för komplettering av byråns medlemsantal.
4. a) Den byrå som enligt bestämmelserna i punkt 3 upprättas i syfte att företaga en undersökning skall anmoda parterna i konflikten att bistå den och att inkomma med bevismaterial. Byrån kan även eftersöka annat bevismaterial som den anser lämpligt och genomföra en undersökning in loco.
- b) Allt bevismaterial skall i sin helhet företas av de berörda parterna, som skall ha rätt att inkomma med sina kommentarer till kommissionen.
- c) Varje part skall ha rätt att bestrida sådant bevismaterial.
5. a) Kommissionen skall till parterna framlägga en rapport om resultatet av byråns undersökningar tillsammans med de rekommendationer den finner lämpliga.
- b) Är byrån ej i stånd att insamla det bevismaterial som behövs för objektiva och opartiska slutledningar, skall kommissionen uppgiva orsakerna härtill.
- c) Kommissionen skall ej avgiva offentlig rapport om sina slutledningar, såvida icke samtliga parter i konflikten anmodat den därtill.
6. Kommissionen skall upprätta sina egna stadgar, inbegripet reglerna rörande ordförandeskapet för kommissionen och byrån. Dessa regler skall garantera att de uppgifter som tillkommer kommissionens ordförande alltid fullgöres och att de, då det är fråga om en undersökning, fullgöres av en person som icke är medborgare i stat som är part i konflikten.
7. Kommissionens administrativa utgifter skall täckas av bidrag från de höga fördragslutande parterna som avgivit den i punkt 2 nämnda förklaringen samt av frivilliga bidrag. Den eller de parter i konflikten som begär en undersökning skall förskottera de medel som är nödvändiga för att täcka byråns utgifter och skall ersättas av den eller de parter mot vilka anklagelser gjorts med belopp på upp till femtio procent av byråns omkostnader. Då motanklagelser framlägges för byrån, skall varje part förskottera femtio procent av de nödvändiga medlen.

Artikel 91 - Ansvar

Den part i konflikten som kränker bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll skall, när omständigheterna så kräver, vara skyldig att erlægga skadestånd. Sådant skall vara ansvarigt för alla handlingar begångna av personer som tillhör dess väpnade styrkor.

Del VI. Slutbestämmelser

Artikel 92 - Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av part till konventionerna sex månader efter undertecknandet av slutdokumentet och under en period av tolv månader.

Artikel 93 - Ratifikation

Detta protokoll skall snarast möjligt ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet, som är depositarie för konventionerna.

Artikel 94 - Anslutning

Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av varje part till konventionerna som undertecknat det. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 95 - Ikraftträdande

1. Detta protokoll skall träda i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument.
2. För varje part till konventionerna som därefter ratificerar eller tillträder detta protokoll skall det träda i kraft sex månader efter den dag då parten deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 96 - Traktatsförbindelser efter detta protokolls ikraftträdande

1. Då parterna till konventionerna även tillträtt detta protokoll, skall konventionerna vara tillämpliga i den form de erhållit genom komplettering med detta protokoll.
2. Då en av parterna i konflikten icke är bunden av detta protokoll, skall parterna till protokollet likväl förbli bundna av detta i sina ömsesidiga förbindelser. De skall dessutom vara bundna av detta protokoll i förhållande till part som ej är bunden av det men godkänner och tillämpar dess bestämmelser.
3. Myndighet som företräder ett folk som gentemot en hög fördragsslutande part är engagerat i en väpnad konflikt av den typ som avses i artikel 1, punkt 4, kan åta sig att tillämpa konventionerna och detta protokoll med avseende på denna konflikt genom en unilateral förklaring ställd

till depositarien. En sådan deklaration skall, sedan den mottagits av depositarien, med avseende på konflikten ha följande verkan:

- a) att konventionerna och detta protokoll med omedelbar verkan träder i kraft för denna myndighet i dess egenskap av part i konflikten;
- b) att denna myndighet ålägges samma rättigheter och skyldigheter som en hög fördragsslutande part, vilken tillträtt konventionerna och detta protokoll; och
- c) att konventionerna och detta protokoll är i lika grad bindande för alla i konflikten.

Artikel 97 - Ändringar

1. Varje hög fördragsslutande part kan föreslå ändringar av detta protokoll. Text till ändringsförslag skall underställas depositarien, som efter samråd med alla höga fördragsslutande parter och den Internationella rödakorskommittén skall besluta om en konferens skall sammankallas för att taga ställning till ändringsförslaget
2. Depositarien skall till denna konferens inbjuda samtliga höga fördragsslutande parter liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatärer till detta protokoll eller icke.

Artikel 98 - Revidering av Annex I

1. Senast fyra år efter ikraftträdandet av detta protokoll och därefter åtminstone vart fjärde år skall Internationella rödakorskommittén samråda med de höga fördragsslutande parterna om annex I till detta protokoll och, om den finner detta vara av behovet påkallat, föreslå ett möte med tekniska experter i syfte att revidera annex I och föreslå sådana ändringar av detta som kan synas önskvärd. Såvida icke en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna inom sex månader efter utsändandet till dem av ett förslag om ett sådant möte invänder häremot, skall Internationella rödakorskommittén sammankalla mötet och därvid även inbjuda observatörer från lämpliga internationella organisationer. Ett sådant möte skall även

sammankallas av Internationella rödakorskommittén närhelst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.

2. Depositarien skall sammankalla en konferens med de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna i syfte att taga ställning till de ändringar som föreslagits av mötet med de tekniska experterna, om efter mötet Internationella rödakorskommittén eller en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.
3. Ändringar av annex I kan vid en sådan konferens antagas med två tredjedelars majoritet av de närvarande och röstande höga fördragsslutande parterna.
4. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om varje sålunda antagen ändring. Ändringen skall anses ha blivit godkänd vid utgången av en period av ett år efter underrättelsen, såvida icke en förklaring om icke-godkännande av ändringen under denna period har meddelats depositarien av minst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna.
5. En ändring som anses ha blivit godkänd i enlighet med punkt 4 skall träda i kraft tre månader efter godkännandet för alla andra höga fördragsslutande parter än de som avgivit en förklaring om icke-godkännande i enlighet med den punkten. Varje part som avgiver en sådan förklaring kan när som helst återtaga den, och ändringen skall då träda i kraft för den parten tre månader därefter.
6. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om ikraftträdande av ändringen, om vilka parter som är bundna härav, om dagen för dess ikraftträdande i förhållande till varje part, om förklaringar om icke-godkännande avgivna i enlighet med punkt 4 och om återtagande av sådana förklaringar.

Artikel 99 - Uppsägning

1. Skulle en hög fördragsslutande part uppsäga detta protokoll, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän ett år efter

mottagandet av uppsägningsinstrumentet. Är emellertid den uppsägande parten vid utgången av det året inblandad i någon av de i artikel 1 avsedda situationerna, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän vid utgången av den väpnade konflikten eller ockupationen och icke i något fall före avslutandet av åtgärder i samband med slutlig frigivning, hemsändning eller återetablering av de av konventionerna eller detta protokoll skyddade personerna.

2. Uppsägningen skall skriftligen meddelas depositarien, som skall underrätta samtliga höga fördragsslutande parter härom.
3. Uppsägningen skall erhålla rättsverkan endast i förhållande till den uppsägande parten.
4. Uppsägning i enlighet med punkt 1 skall icke inverka på de till följd av den väpnade konflikten av den uppsägande parten redan ådragna förpliktelserna i enlighet med detta protokoll vad gäller varje handling begången innan denna uppsägning erhållit rättsverkan.

Artikel 100 - Notifikation

Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatorer till detta protokoll eller ej, om:

- a) undertecknanden av detta protokoll samt deponeringar av ratifikations- och anslutningsinstrument enligt artiklarna 93 och 94;
- b) dagen för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 95;
- c) meddelanden och förklaringar enligt artiklarna 84, 90 och 97;
- d) förklaringar som mottagits enligt artikel 96, punkt 3, vilka skall meddelas på snabbast möjliga sätt, samt
- e) uppsägningar enligt artikel 99.

Artikel 101 - Registrering

1. Efter ikraftträdandet skall detta protokoll av depositarien överlämnas till Förenta Nationernas sekretariat för registrering och publicering, i enlighet med artikel 102 i Förenta Nationernas stadga.

2. Depositarien skall även underrätta Förenta Nationernas sekretariat om alla ratifikationer, anslutningar och uppsägningar som mottagits med avseende på detta protokoll.

Artikel 102- Lika vitsord

Originalen till detta protokoll, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika vitsord, skall deponeras hos depositarien, som skall överlämna bestyrkta kopior av detsamma till samtliga parter till konventionerna.

Annex I. Föreskrifter rörande identifiering

Kapitel I. Identitetskort

Artikel 1 - Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal, som anges i artikel 18, punkt 3, i protokollet, bör
  - a) vara försett med det särskilda kännetecknet och vara av den storleken att det kan bäras i fickan;
  - b) vara så hållbart som möjligt;
  - c) vara avfattat på nationalspråket eller det officiella språket (och kan dessutom vara avfattat på andra språk);
  - d) innehålla uppgift om innehavarens namn, födelsedatum, (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande) samt identitetsnummer, om sådant finnes;
  - e) innehålla uppgift om i vilken egenskap innehavaren har rätt till skydd av konventionerna och protokollet;
  - f) vara försett med innehavarens fotografi och namnteckning eller tumavtryck eller bådadera;
  - g) vara försett med behörig myndighets stämpel och undertecknande;
  - h) innehålla uppgift om dag för kortets utfärdande och dag för dess giltighetstids upphörande.
2. Identitetskortet skall vara enhetligt inom hela den höga fördragsslutande partens territorium och, såvitt möjligt, vara av samma typ för samtliga parter i konflik-

ten. Parterna i konflikten kan använda det på ett enda språk avfattade kortet i figur 1 som förebild. Vid fientligheternas utbrott skall dessa parter till varandra överlämna ett prov på det identitetskort som de använder, om detta avviker från förebilden i figur 1. Identitetskortet skall om möjligt utställas i två exemplar, varav ett skall bevaras av den utfärdande myndigheten, som bör behålla kontrollen över de kort som den utfärdat.

3. Permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal får under inga förhållanden berövas sina identitetskort. Skulle ett kort förloras, har innehavaren rätt att erhålla ett duplikat.

BAKSIDAN	
Längd	Hår .....
Ögon	Andra kännetecken eller uppgifter: .....
INNEHAVARENS FOTOGRAFI	
Stämpel	Innehavarens namnteckning eller fingeravtryck eller bådadera

FRAMSIDAN	
	(utrymme för uppgifter angående det land och den myndighet som utfärdat identitetskortet)
IDENTITETSKORT	
för PERMANENT civil sjukvårdspersonal för TEMPORÄR civil sjukvårdspersonal själavårdspersonal	
Namn:	.....
Födelsedatum (eller ålder):	.....
Identitetsnummer (om sådant finnes):	.....
Innehavaren av detta kort åtnjuter skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd av offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I) i sin egenskap av	
Datum för utfärdandet	Kortets nummer .....
Undertecknande av utfärdande myndighet	
Datum för giltighetstids utlöpande	

Figur 1: Förebild för identitetskort (format: 74 mmx105 mm)

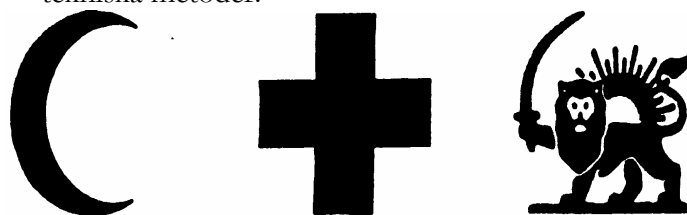
Artikel 2 - Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal bör, om möjligt, överensstämma med det kort som nämnes i artikel 1 i dessa föreskrifter. Parterna i konflikten kan använda det kort som avbildas i figur 1 som förebild.
2. Föreligger, till följd av omständigheterna, hinder för utfärdande av identitetskort i överensstämmelse med de i artikel 1 i dessa föreskrifter beskrivna korten till temporär civil sjukvårdspersonal eller själavårdspersonal, kan denna personal förse med ett av behörig myndighet undertecknat intyg, vari bekräftas att den person för vilken det utfärdats förelagts uppgifter i egenskap av temporär personal och vari om möjligt fastställs tiden härför samt innehavarens rätt att bära kännetecknet. Intyget bör innehålla uppgift om innehavarens namn och födelsedatum (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande), hans uppdrag samt identitetsnummer, om sådant finnes. Det skall vara försett med hans namnteckning eller tumavtryck, eller bådadera.

Kapitel II. Kännetecknet

Artikel 3 - Form och art

1. Kännetecknet (rött mot vit bakgrund) skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Vad korsets, halvmånens eller lejonets och solens form beträffar, kan de höga fördragsslutande parterna använda de i figur 2 avbildade formerna som förebild.
2. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Figur 2: Kännetecken i rött mot vit bakgrund

Artikel 4 - Användning

1. Kännetecknet skall, om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt
2. Med förbehåll för instruktioner givna av den behöriga myndigheten skall sjukvårdspersonal och själavårdspersonal som fullgör sina uppdrag i stridsområdet i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder försedda med kännetecknet.

Kapitel III. Särskilda signaler

Artikel 5 - Frivillig användning

1. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel 6 i dessa föreskrifter får de i detta kapitel närmare angivna signalerna för användning uteslutande av sjukvårds- och sjuktransportförband icke användas för något annat ändamål. Användning av samtliga i detta kapitel angivna signaler är frivilliga.
2. Temporärt ambulansluftfartyg, som antingen på grund av tidsbrist eller av sina speciella egenskaper ej kan förses med sitt kännetecken, kan använda de enligt detta kapitel godkända särskilda signalerna. Den bästa metoden för att effektivt identifiera och igenkänna ambulansluftfartyg är dock användning av visuell signal, antingen kännetecknet eller den i artikel 6 närmare angivna ljussignalen eller båda, kompletterade med övriga i artiklarna 7 och 8 i dessa föreskrifter nämnda signaler.

Artikel 6 - Ljussignaler

1. Ljussignalen, som består av ett blixtrande blått ljus, är avsedd att användas av ambulansluftfartyg i syfte att signalera sin identitet. Annat luftfartyg får icke använda denna signal. Den rekommenderade blå färgen erhålles genom användning, såsom trikromatiska koordinater, av:

$$\text{Grön gräns } y = 0.065 + 0.805x$$

$$\text{vit gräns } y = 0.400 - x$$

$$\text{purpurfärgad gräns } x = 0.133 + 0.600y$$

Rekommenderad frekvens för de blå blixtljus är mellan sextio och etthundra blixtar i minuten.

2. Ambulansluftfartyg bör utrustas med sådana ljus som kräves för att ljussignalen skall vara synlig från så många håll som möjligt
3. Föreligger icke ett särskilt avtal mellan parterna i konflikten, varigenom användning av blå blixtljus reserveras för identifiering av ambulansluftfartyg samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster, är användning av sådana signaler icke förbjuden för övriga fordon och fartyg.

Artikel 7 - Radiosignaler

1. Radiosignalen skall bestå av meddelanden på radiotelefoni eller radiotelegrafi föregångna av en särskild prioritetssignal angiven och godkänd av en av Internationella teleunionens administrativa världskonferenser om radioförbindelser. Signalen skall avgivas tre gånger före den aktuella sjuktransportens anropssignal. Meddelandet skall sändas på engelska med lämpliga intervaller på de enligt punkt 3 närmare angivna frekvenserna. Användning av prioritetssignal skall begränsas uteslutande till sjukvårdsenheter och sjuktransporter.
2. Radiomeddelande föregånget av särskild prioritetssignal, som nämnes i punkt 1, skall innehålla följande:
  - a) sjuktransportens anropssignal;
  - b) uppgift om sjuktransportens position;
  - c) uppgift om sjuktransportens nummer och typ;
  - d) uppgift om planerad färdväg;
  - e) beräknad transporttid samt avgångs- och ankomsttid, allt efter omständigheterna;
  - f) annan information, såsom flyghöjd, passade radiofrekvenser, språk och sekundärradarmoder och koder.
3. I syfte att underlätta de i punkterna 1 och 2 avsedda radioförbindelserna, ävensom i artiklarna 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31 i detta protokoll avsedda förbindelserna, kan de höga fördragsslutande parterna, parterna i en konflikt, eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med tabellen över frekvensfördelning i de till den internationella telekonventionen bifogade radioföreskrifterna utse och utgiva valda nationella frekvenser som de skall använda för dessa förbindelser. Frekvenserna skall meddelas Internationella teleunionen i enlighet med förfaranden som skall godkännas av en administrativ världskonferens om radioförbindelser.

Artikel 8 - Identifiering på elektronisk väg

1. Det sekundära radarövervakningssystemet (SSR) enligt bilaga 10 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand inför-

da ändringar, kan användas för att identifiera och följa ambulansluftfartygs färdväg. Den SSR-mod och -kod, som skall reserveras för användning av uteslutande ambulansluftfartyg skall fastställas av de höga fördragsslutande parterna, parterna i en konflikt eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med förfaranden som skall rekommenderas av Internationella civila luftfartsorganisationen.

2. Parterna i en konflikt kan genom särskilt avtal för eget bruk upprätta ett liknande elektroniskt system för identifiering av sjukvårdsfordon samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster.

Kapitel IV. Radioförbindelser m.m.

Artikel 9 - Radioförbindelser

Den i artikel 7 i dessa föreskrifter nämnda prioritetssignalen kan föregå lämpliga radiomeddelanden från sjukvårdsenheter och sjuktransporter vid tillämpning av förfaranden som genomföres enligt artiklarna 22, 23, 25, 26,27,28,29, 30 och 31 i protokollet.

Artikel 10- Användning av internationella koder

Sjukvårdsförband och sjuktransportmedel kan även använda de av den Internationella teleunionen, Internationella civila luftfartygsorganisationen och Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen fastställda koderna och signalerna. Dessa koderna och signaler skall användas i enlighet med av dessa organisationer fastställda normer, sedvänjor och förfaranden.

Artikel 11 - övriga förbindelser

När dubbelriktad radioförbindelse icke är möjlig, kan de signaler användas som omnämns i den av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen antagna internationella signalkoder eller i den tillämpliga bilagan till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand införda ändringar.

Artikel 12- Färdplaner

De överenskommelser och underrättelser om färdplaner som avses i artikel 29 i proto-

kollet skall i möjligaste mån utformas enligt av Internationella civila luftfartsorganisationen fastställda normer.

Artikel 13- Signaler och ingripanden i luften mot ambulansluft fartyg

Om ett militärt luftfartyg ingriper för att i luften fastställa ett ambulansluftfartygs identitet eller för att uppmana detta att landa enligt artikel 30 och 31 i protokollet, skall såväl det ingripande luftfartyget som ambulansluftfartyget tillämpa de standardförfaranden rörande visuella procedurer och radioprocedurer som fastställts i annex 2 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart med efterhand införda ändringar.

Kapitel V. Civilförsvaret

Artikel 14- Identitetskort

1. För det i artikel 66, punkt 3, i protokollet avsedda identitetskortet gäller tillämpliga bestämmelser i artikel 1 i dessa föreskrifter.
2. Civilförsvarspersonalens identitetskort kan utföras i enlighet med förebilden i figur 3.
3. Om civilförsvarspersonalen är bemyndigad att bära lätt personlig beväpning, bör detta omnämnas på identitetskortet.

Artikel 15- Internationella kännetecken

1. Civilförsvarets internationella kännetecken, som anges i artikel 66, punkt 4, i protokollet, utgöres av en blå liksidig triangel mot orangefärgad bakgrund. Förebild finnes i figur 4:
2. Det rekommenderas att:
  - a) om den blå triangeln finnes på en flagga, en armbindel eller en vapenrock, att flaggan, armbindeln eller vapenrocken utgör den orangefärgade bakgrunden:

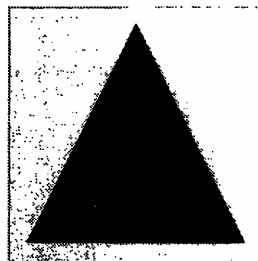
BAKSIDAN		Längd	Hår .....
		Ögon	Andra kännetecken eller uppgifter: .....
		Vapen:	
INNEHAVARENS FOTOGRAFI			
		Innehavarens namnteckning eller fingeravtryck eller båda	
		Stämpel	

FRAMSIDAN	
 (utrymme för uppgifter anslående det land och den myndighet som utfärdat identitetskortet)	
IDENTITETSKORT för civilförsvarspersonal	
Namn:	.....
Födelsedatum (eller ålder):	.....
Identitetsnummer (om sådant finnes):	.....
Innehavaren av detta kort åtnjuter skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och tilläggsprotokollet till Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd av internationella väpnade konflikters offer (Protokoll I) i sin egenskap av	
Datum för utfärdande	Kortets nummer .....
Datum för giltighetens utlöpande	
Undertecknande av utfärdande myndighet	

Figur 3: Förebild för identitetskort för civilförsvarspersonal (format: 74 mm x 105 mm)

- b) att ett av triangelns hörn vändes uppåt, vertikalt;
- c) att inget av triangelns hörn vidrör kanten av den orangefärgade bakgrunden.
3. Det internationella kännetecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Kännetecknet skall, om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt. Med förbehåll för instruktioner från den behöriga myndigheten skall civilförsvarspersonal i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder för-

sedda med det internationella kännetecknet. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

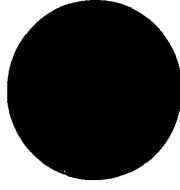
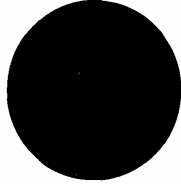
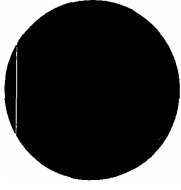

Figur 4: Blå triangel mot orangefärgad bakgrund

Kapitel VI. Anläggningar och installationer innehållande farliga krafter

Artikel 16- Internationella kännetecken

1. Det internationella kännetecknet för anläggningar och installationer innehållande farliga krafter, som anges i artikel 56, punkt 7, i protokollet, skall utgöras av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar av samma storlek, anbringade på samma axel, varvid avståndet mellan cirklarna skall vara av samma storleksordning som radien, i enlighet med figur 5 nedan.
2. Tecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Då det anbringas på en utbredd yta, kan det upprepas så ofta som omständigheterna påkallar detta. Om möjligt skall det anbringas på släta ytor eller på flaggor så att det kan ses från så många håll eller på så långt avstånd som möjligt.
3. På en flagga skall avståndet mellan tecknets yttre gränser och flaggans angränsande sidor motsvara cirkelns radie. Flaggan skall vara rektangulär och ha en vit bakgrund.
4. På natten eller när sikten är nedsatt skall tecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Figur 5: Internationellt kännetecken för arbeten och anläggningar innehållande farliga krafter.

Annex II. Identitetskort för journalister på farliga uppdrag å yrkets vägnar.

FRAMSIDAN	BAKSIDAN
<p>(Utfärdande lands namn)</p> <p>IDENTITETSKORT FÖR JOURNALISTER PÅ FARLIGA UPPDRAG Å YRKETS VÄGNAR</p> <p>Detta identitetskort är utfärdat för journalister på farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden med väpnad konflikt. Innehavaren är berättigad att behandlas som civil enligt Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 samt dessas tilläggsprotokoll I. Kortet skall ständigt medföras av innehavaren. Blir denne tillfångatagen, skall han omedelbart överlämna det till kvarhållande myndighet i identifieringssyfte.</p>	<p>Utfärdat av (behörig myndighet) .....</p> <p>Fotografi av innehavare Plats .....</p> <p> Datum .....</p> <p>(Utfärdande myndighets stämpel) (Innehavarens namnteckning)</p> <p>Namn .....</p> <p>Förnamn .....</p> <p>Födelseort och datum .....</p> <p>Korrespondent för .....</p> <p>Yrkesgrupp .....</p> <p>Giltighetstid .....</p> <p>Längd .....</p> <p>Vikt .....</p> <p>Bloodgrupp .....</p> <p>Religion (frivilligt) .....</p> <p>Fingeravtryck (frivilligt) .....</p> <p>Vänster pekfinger .....</p> <p>Särskilda kännetecken .....</p> <p>Ögon .....</p> <p>Hår .....</p> <p>Rh-faktor .....</p> <p>Höger pekfinger .....</p>